

ЗВІТ
про стратегічну екологічну оцінку

**Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної
громади на 2021-2027 роки та Плану з реалізації
Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної
громади на 2021-2023 роки**

ЗМІСТ

Скорочення термінів	3 стор.
Вступ	4 стор.
1. Методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки	5 стор.
2. Зміст та основні цілі Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів із реалізації стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2023 роки, їх зв'язок з іншими документами державного планування	7 стор.
3. Характеристика довкілля, екологічних проблем, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я та відповідні прогнози зміни: а) якщо Стратегію не буде затверджено б) якщо Стратегію буде прийнято на територіях, які ймовірно зазнають впливу; в) зокрема, щодо територій з природоохоронним статусом	18 стор.
4. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються Стратегії, а також шляхи їх врахування	38 стор.
5. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних	40 стор.
6. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії та покращення стану довкілля в громаді.	46 стор.
7. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення.	47 стор.
8. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії, у тому числі для здоров'я населення.	49 стор.
9. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.	53 стор.
10. Резюме інформації, передбаченої пунктами 2-9 цього звіту.	54 стор.
11. Список використаних джерел	57 стор.

Скорочення термінів:

АЕС	– атомна електростанція
АПК	– агропромисловий комплекс
Бк/кг	- одиниця активності радіонуклідів, беккерель на кілограм
ДГН	- державні граничні норми
ДП	– державне підприємство
ДСанПіН	- нормативний документ, Державні санітарні правила і норми
ДСТУ	- Державний стандарт України
ДУ	- державна установа
ЄС	- Європейський Союз
ЖКГ	– житлово-комунальне господарство
ЗМІ	– засоби масової інформації
км ²	- одиниця площі, квадратний кілометр
КНП	– комунальне некомерційне підприємство
КП	– комунальне підприємство
ЛЕП	- лінія електропередач
м/с	- одиниця швидкості, метрів за секунду
мг/кг	- одиниця концентрації, міліграм на кілограм
ООН	- Організація Об'єднаних Націй
ПОСП	- приватно-орендне сільськогосподарське підприємство
ПРАТ	– приватне акціонерне товариство
pH _{KCl}	- міра кислотності, рН нейтрального водного розчину становить 7, розчини із більшим значенням водневого показника є лужними, із меншими — кислими
тис.м ³	- одиниця об'єму, тисяча метрів кубічних
тис.т	- одиниця маси, тисяча тон
ТОВ	– товариство з обмеженою відповідальністю
ТПВ	- тверді побутові відходи
ТСОУ	- Всеукраїнська громадська організація «Товариство сприяння обороні України»

Вступ

Стратегія розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки – прогнозний та програмний документ соціально-економічного розвитку Ємільчинської селищної територіальної громади. В основі методики її створення – вимоги законодавства України, насамперед, Конституції України, законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стимулювання розвитку регіонів».

12 жовтня 2018 року в Україні набув чинності Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», яким запроваджено процедуру стратегічної екологічної оцінки як процедуру визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків.

Інститут екологічної оцінки є одним із прийнятих в міжнародній практиці інструментів реагування на сучасні глобальні екологічні виклики та для врахування екологічних факторів під час підготовки комплексних рішень. Він дозволяє передбачити й запобігти можливим негативним наслідкам для довкілля ще на етапі планування документів, які стосуються соціально-економічного розвитку як країн, регіонів, окремих громад та сфер діяльності.

Обов'язкове застосування такої процедури дає можливість інтегрувати екологічну складову до інших сфер суспільної дійсності, включивши її в документи державного планування. Таким чином на практиці реалізуються принципи сталого розвитку та досягаються задекларовані державою цілі з охорони довкілля, здоров'я та суміжних сфер.

Відповідно до статті 2 Закон регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою, та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій території з природоохоронним статусом.

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану її реалізації на 2021-2023 роки здійснювалась в рамках взаємодії із Програмою «U-LEAD з Європою».

СЕО проводилася робочою групою, створеною для розробки Стратегії.

1. Методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки

Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо) (1999 рік), ратифікований Верховною Радою України (№562-VIII від 01.07.2015 р.), та Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року «Про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище», імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Підписавши Угоду про асоціацію України з ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання щодо наближення природоохоронного законодавства до Директив ЄС.

На виконання міжнародних зобов'язань, що випливають, із ратифікованих Верховною Радою України, Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція) та вищезгаданих міжнародних документів в Україні було прийнято низку нормативних актів.

18 грудня 2017 року набув чинності Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», яким ліквідовувалася система проведення екологічної експертизи та запроваджувався новий документ – висновок з оцінки впливу на довкілля (ОВД). ОВД необхідна при прийнятті рішення про «планову діяльність», а саме: будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, інше втручання в природне середовище.

20 березня 2018 року було прийнято Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». Законом встановлено сферу застосування та порядок здійснення стратегічної екологічної оцінки (СЕО), механізм проведення транскордонних консультацій, інформування про прийняте рішення та моніторингу впливу виконання документа державного планування на довкілля

На виконання пп.6 та 7 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 р. №296, затверджено «Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».

Дана методологія ґрунтується на згаданих нормативних документах та враховує попередній досвід проведення в Україні стратегічної екологічної оцінки стратегій. регіонального розвитку, зокрема, проведення СЕО Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року та Стратегії розвитку Коростишівської міської територіальної громади до 2027 року.

Етапи проведення СЕО Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану її реалізації на 2021-2023 роки

Відповідно до статті 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» СЕО Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану її реалізації на 2021-2023 роки було проведено та буде продовжуватись проводитись поетапно:

1. Визначення обсягу СЕО
2. Складання СЕО
 - а) аналітична робота: аналіз контексту планування, аналіз поточного стану довкілля, цільовий аналіз
 - б) Складання звіту про СЕО, оцінка наслідків реалізації Стратегії, оцінка альтернативних сценаріїв, рекомендації щодо пом'якшення впливу на довкілля, у т.ч. здоров'я населення, та заходи із запобігання несприятливого впливу.

3. Проведення громадського обговорення та консультацій
4. Врахування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій
5. Інформування про затвердження Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану її реалізації на 2021-2023 роки.
6. Моніторинг наслідків виконання Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану її реалізації на 2021-2023 роки.

Основні принципи, підходи та інструменти під час здійснення СЕО

Під час проведення СЕО робоча група з підготовки звіту взяла за основу положення про те, що проект Стратегії розроблявся на принципах забезпечення сталого економічного та соціального розвитку громади, раціонального використання ресурсного потенціалу та екологічної безпеки. Такі підходи із збереження природних ресурсів, розвитку енергоефективності відображені у цьому документі.

Водночас вивчалися екологічні проблеми громади, розглядалися шляхи їх можливого вирішення для досягнення цілей державної екологічної політики.

Використані індикатори сталого розвитку, які містяться у Глобальних Цілях Сталого Розвитку на період до 2029 року (крім цілі щодо морів та океанів) та 86 завдань національного розвитку із 172 показниками для їх моніторингу та якісні і кількісні показники для оцінки реалізації державної екологічної політики, які розроблені на основі вищезазначених міжнародних зобов'язань України. Взято до уваги Закон України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2029 року".

Робочою групою здійснювався прогноз наслідків реалізації Стратегії, оцінка можливої реакції навколишнього середовища на прямий чи опосередкований вплив людини, вирішення задач природокористування відповідно до очікуваного стану природного середовища.

Для здійснення СЕО використовувалися логічні та формалізовані методи прогнозування. Всі припущення, що були зроблені у разі, коли бракувало конкретних показників, носять консервативний характер – врахування найгіршого з можливих варіантів впливу.

Також на різних етапах проведення СЕО використовувалися різні методи аналізу: на етапі збору й опрацювання інформації - аналіз поточного стану довкілля і тенденцій його зміни, аналіз контексту планування, цільовий аналіз, на етапі складання Звіту та підготовки рекомендацій – проводилася оцінка наслідків виконання Стратегічного плану для довкілля, враховуючи потенційно можливі кумулятивні ефекти від реалізації документу.

Для підготовки Звіту використовувалася така інформація

- інформацію, яка міститься в інших законодавчих актах і має відношення до проекту Стратегії,
- статистичну інформацію щодо району планованої діяльності;
- дані моніторингу існуючого стану довкілля (кліматичні, метеорологічні, гідрологічні спостереження, дані про фонове забруднення та інше);
- статистику захворюваності місцевих жителів;
- іншу доступну інформацію

Також було проведено опитування щодо основних складових екологічної ситуації територіальної громади, зокрема: щодо діяльності екологічно небезпечних об'єктів, основних екологічних проблем територіальної громади, головних забруднювачів атмосферного повітря, водних ресурсів, територій, стану екологічного управління та екологічної культури, поводження з побутовими відходами, впливу екологічних факторів на здоров'я населення, радіаційної безпеки територій тощо, й опрацьовано його результати.

2. Зміст та основні цілі Стратегії розвитку Ємельчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану її реалізації на 2021-2023 роки, їх зв'язок з іншими документами державного планування

Спираючись на сформоване стратегічне бачення, робоча група із розробки Стратегії визначила чотири пріоритетних напрями, відповідно – сформулювала чотири стратегічні цілі, чотирнадцять оперативних цілей, та сорок п'ять завдань:

Стратегічна ціль	Оперативна ціль	Завдання
1. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економіки	1.1. Підтримка інноваційного лісового господарства та супутньої інфраструктури (дотичних виробництв)	1.1.1. Підтримати заліснення територій, що непридатні для аграрного та промислового виробництва
		1.1.2. Запровадити навчання із застосування інновацій у лісовому господарстві та переробці деревини
		1.1.3. Розвивати комунальну інфраструктуру, що необхідна для розвитку лісового господарства
	1.2. Підтримка малого та середнього бізнесу, сільських обслуговуючих кооперативів та особистих селянських господарств, що займаються тваринництвом, ягідництвом, бджільництвом та іншими інноваційними напрямками	1.2.1. Сприяти розвитку сфери послуг біля державних доріг
		1.2.2. Створити та підтримати діяльність агенції місцевого економічного розвитку
		1.2.3. Стимулювати створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, інших форм об'єднання дрібних товаровиробників
		1.2.4. Сприяти запровадженню та розширенню застосування малими суб'єктами господарювання тваринництва, ягідництва, бджільництва, інших інноваційних напрямів агровиробництва
	1.3. Сприяння підприємствам, що працюють у сфері видобутку надр та промислового виробництва на їх основі	1.3.1. Сформувати та поширити інформацію про потенціал громади з видобутку гранітів
		1.3.2. Запровадити на засадах державно-приватного партнерства співробітництво між селищною радою й приватними юридичними особами, зацікавленими у розробці надр громади
	1.4. Розвиток альтернативної енергетики та енергозбереження на місцевому рівні	1.4.1. Підтримати застосування підприємствами, установами, організаціями, приватними особами відновлювальних джерел енергії
		1.4.2. Запровадити в комунальній сфері систему енергоменеджменту та енергомоніторингу

		1.4.3. Провести термосанацію приміщень установ бюджетної сфери селищної ради	
2. Стале природокористування, створення безпечного життєвого середовища, збереження та розвиток традиційної поліської культури	2.1. Збереження природного різноманіття та розвиток мережі об'єктів природно-заповідного фонду	2.1.1. Зберегти наявні пам'ятки природи, збільшити мережу об'єктів природно-заповідного фонду	
		2.1.2. Забезпечити догляд за малими річками та водоймами, ремонт комунальних меліоративних мереж	
	2.2. Рівновага між природними ресурсами громади та життєвими потребами людей	2.2.1. Створити в громаді систему загального моніторингу стану природного середовища	
		2.2.2. Розробити пакет містобудівної документації з зонінгом	
		2.2.3. Впровадити сучасні методи утримання зелених насаджень	
		2.2.4. Створити та налагодити систему роздільного збору, вивезення та утилізації побутового сміття та промислових відходів	
	2.3. Збереження і розвиток історико-культурної спадщини Полісся	2.3.1. Запровадити практику проведення фестивалів, інших активностей, спрямованих на підтримку традиційної культури Полісся	
		2.3.2. Підтримати сучасні тенденції розвитку музейної справи в громаді	
		2.3.3. Здійснити реновацію низки потенційно популярних об'єктів історико-культурної спадщини та територій навколо них	
	3. Сучасні, комфортні умов для життя, розвинута сфера послуг	3.1. Чисті та доглянуті села із якісними дорогами	3.1.1. Стимулювати та підтримувати ініціативи з благоустрою населених пунктів та здійснювати власні
			3.1.2. Провести реконструкцію та ремонт доріг місцевого значення, а також супутньої інфраструктури
			3.1.3. Організувати сполучення громадським транспортом сіл громади із селищем Ємільчине
3.2. Модернізація інфраструктури житлово-комунального господарства		3.2.1. Забезпечити мешканців громади якісною питною водою	
		3.2.2. Поширити якісне вуличне освітлення сіл громади	
		3.2.3. Збільшити різноманіття та розширити географію житлово-комунальних послуг, що надаються	
3.3. Безпечне довкілля та громадська безпека		3.3.1. Запровадити систему відеоспостереження «Безпечна громада»	
		3.3.2. Забезпечити умови для	

		<p>гарантування цивільного захисту мешканців громади</p> <p>3.3.3. Підтримати взаємодію громади з Національною поліцією України</p>
	3.4. Привабливий туристичний простір та розвинуті послуги	<p>3.4.1. Створити, цифрувати, брендувати та популяризувати інформаційну базу туристичних об'єктів громади</p> <p>3.4.2. Запровадити до туристичної діяльності громади геоінформаційні системи</p> <p>3.4.3. Підтримати розвиток сільського та сільського зеленого туризму</p> <p>3.4.4. Підтримати розвиток кластеризації послуг у туристичній галузі</p>
4. Розвиток людського потенціалу та громадянської активності	4.1. Розвиток громадянської активності та ініціативності жителів	4.1.1. Запровадити в громаді концепцію розвитку «розумні села»
		4.1.2. Здійснити підтримку громадських об'єднань соціальної спрямованості
		4.1.3. Створити новітні інформаційні можливості для комунікації влади та громадськості
	4.2. Забезпечення активної самореалізації дітей та учнівської молоді	4.2.1. Підтримати дитячі та юнацькі (молодіжні) ініціативи у різних сферах
		4.2.2. Створити молодіжний центр громади та мережу вільних молодіжних просторів
	4.3. Розвиток сфер освіти, культури, охорони здоров'я, фізкультури та спорту	4.3.1. Покращити умови надання послуг із дошкільної та загальної середньої освіти та запровадити нові курси, що готують учнів до успішного працевлаштування
		4.3.2. Підтримати запровадження соціально-відповідальних ініціатив бізнесу
		4.3.3. Підтримати ініціативи, спрямовані на забезпечення гендерної рівності та інтересів вразливих категорій мешканців
		4.3.4. Забезпечити умови для якісного надання послуг із охорони здоров'я, соціальних послуг, та адміністративних послуг
		4.3.5. Модернізувати заклади культури
4.3.6. Реконструювати спортивну інфраструктуру та стимулювати мешканців до занять фізкультурою і спортом		

В основі Плану заходів із реалізації Стратегії на 2021-2023 роки – проєктні ідеї, що були запропоновані мешканцями Ємідьчинської громади, виконавчими органами селищної ради, комунальними підприємствами та установами. При цьому вносилися зміни до запропонованих технічних завдань або ж кілька проєктних ідей узагальнено через їхню однотипність. Усього в переліку 45 технічних завдань на проєкти місцевого та регіонального розвитку.

Стратегія узгоджується з Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. №695), Стратегією розвитку Житомирської області на період до 2027 року (затверджена рішенням обласної ради від 18.12.2019 №1722), відповідає планам їх реалізації та економічним, соціальним, екологічним, інфраструктурним, територіальним й іншим аспектам розвитку громади.

Узгодженість із Державною стратегією регіонального розвитку

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки містить три Стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

Існує повний (понад 50% оперативних цілей) або частковий (менше 50% оперативних цілей) збіг зі змістом цілей Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки. А саме:

- стратегічна ціль **1. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економіки** Стратегії громади співвідноситься з стратегічною ціллю 2 Державної стратегії.

- стратегічна ціль **2. Стале природокористування, створення безпечного життєвого середовища, збереження та розвиток традиційної поліської культури** кореспондується з ціллю 1 Державної стратегії.

- стратегічна ціль **3. Сучасні, комфортні умов для життя, розвинута сфера послуг** Стратегії громади частково кореспондується з цілями 2 та 3 Державної стратегії.

Узгодженість із Стратегією розвитку Житомирської області

Стратегія розвитку Житомирської області на період до 2027 р. містить три стратегічні цілі:

1. Посилення конкурентних економічних переваг регіону.
2. Створення сучасного, комфортного і безпечного середовища в територіальних громадах
3. Стійке поліпшення якості життя та нагромадження людського потенціалу.

Стратегія розвитку Ємільчинської громади безпосередньо спирається на вимоги Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року, вона містить відповідні зазначеному документу цілі – стратегічні та оперативні, а також завдання, що передбачають спільні дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Водночас Стратегія розвитку Ємільчинської громади враховує унікальність громади та її потреби в розвитку, отже містить власні цілі та завдання розвитку громади.

А саме:

		Стратегічні цілі Стратегії Ємільчинської селищної територіальної громади на 2021-2027 роки			
		1. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економіки	2. Стале природокористування, створення безпечного життєвого середовища, збереження та розвиток традиційної поліської культури	3. Сучасні, комфортні умов для життя, розвинута сфера послуг	4. Розвиток людського потенціалу та громадянської активності
Стратегічні цілі Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року	1. Посилення конкурентних економічних переваг регіону	X	X	X	
	2. Створення сучасного, комфортного і безпечного середовища в територіальних громадах	X	X	X	
	3. Стійке поліпшення якості життя та нагромадження людського потенціалу		X	X	X

Тобто, стратегічна ціль **1. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економіки** прямо кореспондується з першою ціллю та є близькою до змісту другої цілі Стратегії розвитку Житомирської області.

Стратегічна ціль **2. Стале природокористування, створення безпечного життєвого середовища, збереження та розвиток традиційної поліської культури** прямо кореспондується з другою ціллю регіональної стратегії, є близькою до першої та третьої цілей.

Стратегічна ціль **3. Сучасні, комфортні умов для життя, розвинута сфера послуг** прямо кореспондується з другою ціллю обласної стратегії та опосередковано з першою та третьою цілями.

Стратегічна ціль **4. Розвиток людського потенціалу та громадянської активності** прямо кореспондується з третьою ціллю обласної стратегії.

Щодо оперативних цілей, то спостерігається збіг у понад 50% випадках між цілями Стратегії Ємільчинської громади та Житомирської області:

Оперативні цілі Стратегії розвитку Житомирської області	Оперативні цілі Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади													
	1.1. Підтримка інноваційного лісового господарства та супутньої інфраструктури (логічних виробництв)	1.2. Підтримка малого та середнього бізнесу, сільських обслуговуючих кооперативів та особистих селянських господарств, що займаються тваринництвом, ягідництвом, бджільництвом та іншими інноваційними напрямками	1.3. Сприяння підприємствам, що працюють у сфері видобутку надр та промисловому виробництву на їх основі	1.4. Розвиток альтернативної енергетики та енергозбереження на місцевому рівні	2.1. Збереження природного різноманіття та розвиток мережі об'єктів природно-заповідного фонду	2.2. Рівновага між природними ресурсами громади та життєвими потребами людей	2.3. Збереження і розвиток історико-культурної спадщини Полісся	3.1. Чисті та доглянуті села із якісними дорогами	3.2. Модернізація інфраструктури житлово-комунального господарства	3.3. Безпечне довкілля та громадська безпека	3.4. Привабливий туристичний простір та розвинуті послуги	4.1. Розвиток громадянської активності та ініціативності жителів	4.2. Забезпечення активної самореалізації дітей та учнівської молоді	4.3. Розвиток сфер освіти, культури, охорони здоров'я, фізкультури та спорту
1.1. Активізація точок зростання регіональної економіки	X	X	X	X										
1.2. Сприяння інноваційному розвитку підприємництва	X	X	X	X				X			X	X		
1.3. Стимулювання розвитку аграрного виробництва		X					X							
1.4. Органічні рослинництво і тваринництво та виробництво органічних продуктів харчування – точки конкурентоспроможності регіональної економіки, трансформовані у регіональну смарт-спеціалізацію		X					X							
2.1. Сприяння розвитку туризму, збереження і розвиток історико-культурної спадщини		X			X	X	X				X	X	X	X
2.2. Просторове планування, модернізована комунальна інфраструктура, енергозбереження та підтримка альтернативної енергетики				X		X	X		X					
2.3. Якісні місцеві дороги (мости і шляхопроводи), належний благоустрій, чисте і безпечне довкілля					X	X	X				X			
2.4. Зміцнення громадської безпеки та належний захист від надзвичайних ситуацій									X		X			
3.1. Зміцнення здоров'я населення, підвищення демографічного потенціалу												X	X	
3.2. Якісна конкурентоздатна освіта						X						X	X	
3.3. Забезпечення доступності культурних благ, сприяння творчій самореалізації людини						X				X	X	X	X	

Точний збіг оперативних цілей Стратегії громади та оперативних цілей Стратегії області є в кількох випадках:

- ціль 1.1. Підтримка інноваційного лісового господарства та супутньої інфраструктури (дотичних виробництв);
- ціль 1.4. Розвиток альтернативної енергетики та енергозбереження на місцевому рівні;
- ціль 2.3. Збереження і розвиток історико-культурної спадщини Полісся;
- ціль 3.4. Привабливий туристичний простір та розвинуті послуги;
- ціль 3.1. Чисті та доглянуті села із якісними дорогами.

Інші оперативні цілі Стратегії громади відповідають кільком цілям Стратегії області. Лише формулювання «органічні рослинництво і тваринництво» цілі Стратегії області «1.4. Органічні рослинництво і тваринництво та виробництво органічних продуктів харчування – точки конкурентоспроможності регіональної економіки, трансформовані у регіональну смарт-спеціалізацію» не відображене у цілях Стратегії громади через відсутність в громаді такого виду виробництв, які пройшли відповідну сертифікацію.

Загалом спостерігається дуже високий ступінь узгодженості як стратегічних, так і оперативних цілей Стратегії Ємільчинської громади з ключовими напрямами розвитку Житомирської області.

Узгодженість із іншими планами розвитку Ємільчинської громади

Основним короткостроковим документом розвитку громади є Програма економічного та соціального розвитку Ємільчинської селищної ради на 2021 рік (затверджена рішенням селищної ради від 12 лютого 2021 р. № 186).

Стратегічні цілі Стратегії громади та пріоритетні напрями, визначені Програмою економічного та соціального розвитку Ємільчинської селищної ради на 2021 рік, є близькими. А саме:

Стратегічні цілі Стратегії Ємільчинської громади	Цілі (напрями) Програми економічного та соціального розвитку Ємільчинської селищної ради на 2021 рік				
	1. Забезпечення соціально-економічного розвитку громади	2. Розвиток та модернізація реального сектору економіки, інфраструктури та сфери послуг	3. Соціальні стандарти та рівень життя населення	4. Безпека життєдіяльності	5. Розвиток інформаційного простору
1. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економіки	x	x			
2. Стале природокористування, створення безпечного життєвого середовища, збереження та розвиток традиційної поліської культури				x	
3. Сучасні, комфортні умов для життя, розвинута сфера послуг		x	x	x	
4. Розвиток людського потенціалу та громадянської активності			x		x

Отже, кожній стратегічній цілі Стратегії громади відповідає певний напрям соціально-економічної політики у 2021 році. Абсолютного збігу немає із жодною стратегічною ціллю, але це пояснюється охопленням програмою економічного і соціального розвитку всіх сторін розвитку громади за галузевим принципом, а цілі Стратегії формулювалися з огляду на результат її реалізації.

Також, протягом 2018-2021 років в Ємільчинській громаді прийнято ряд галузевих програм, які діють у 2021 році та діятимуть у наступні роки. Вони теж відповідають оперативним цілям Стратегії громади:

№	Назва програми	Рішення про прийняття	Відповідність Стратегії розвитку громади
	Прийняті селищною радою 8 скликання		
1	Програма створення та використання місцевого матеріального резерву Ємільчинської селищної ради на 2021-2025 роки	рішення від 16.04.2021 року №298	оперативна ціль 3.3
2	Селищна цільова Програма підтримки сім'ї, забезпечення гендерної рівності на 2021 рік	рішення від 16.04.2021 року №295	оперативна ціль 4.3
3	Селищна цільова Програма запобігання, протидії домашньому насильству та торгівлі людьми на 2021 рік	рішення від 16.04.2021 року №294	оперативна ціль 4.3
4	Програма «Молодь Ємільчинщини» на 2021-2025 роки	рішення від 16.04.2021 року №288	оперативна ціль 4.2
5	Програма зайнятості населення на території Ємільчинської селищної територіальної громади на 2021 рік	рішення від 16.04.2021 року №287	оперативна ціль 1.2
6	Програма військово-патріотичного виховання молоді та організації підготовки громадян до призову і служби в Збройних силах України на 2021-2025 роки	рішення від 12.02.2021 року №196	оперативні цілі 4.1 та 4.2
7	Програма відшкодування різниці в тарифах на житлово-комунальні послуги КП «Водоканал» та КП «Благоустрій» на 2021 рік	рішення від 12.02.2021 року №194	оперативна ціль 3.2
8	Програма Ємільчинської селищної ради «Питна вода» на 2021-2023 роки	рішення від 12.02.2021 року №193	оперативна ціль 3.2
9	Програма профілактики та боротьби з африканською чумою свиней на території Ємільчинської селищної територіальної громади на 2021-2025 роки	рішення від 12.02.2021 року №192	оперативна ціль 3.3
10	Комплексна програма охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку на території Ємільчинської територіальної громади на 2021-2025 роки	рішення від 12.02.2021 року №191	оперативна ціль 3.3
11	Програма розвитку архівної справи в Ємільчинській територіальній громаді на 2021-2025 роки	рішення від 12.02.2021 року №190	оперативна ціль 4.3
12	Програма профілактики та боротьби зі сказом тварин на території Ємільчинської селищної територіальної громади на 2021-2025 роки	рішення від 12.02.2021 року №188	оперативна ціль 3.3

13	Програма біологічної безпеки та біологічного захисту населення Ємільчинської селищної територіальної громади на 2021 рік	рішення від 12.02.2021 року №187	оперативна ціль 3.3
14	Комплексна програма забезпечення пожежної та техногенної безпеки, захисту населення і території Ємільчинської селищної ради від надзвичайних ситуацій на 2021-2025 роки	рішення від 18.12.2020 року №33	оперативна ціль 3.3
15	Програма утримання та ремонту автомобільних доріг загального користування, у тому числі місцевого значення та вулиць і доріг комунальної власності Ємільчинської селищної ради на 2021-2023 роки	рішення від 18.12.2020 року №29	оперативна ціль 3.1
	<i>Прийняті селищною радою 7 скликання</i>		
16	Місцева програма фінансової підтримки Комунального некомерційного підприємства «Ємільчинська лікарня» Ємільчинської селищної ради на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2138	оперативна ціль 4.3
17	Місцева програма забезпечення стоматологічною допомогою окремих категорій населення на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2137	оперативна ціль 4.3
18	Селищна програма «Цукровий та нецукровий діабет» на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2136	оперативна ціль 4.3
19	Селищна програма фінансової підтримки Комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги Ємільчинської селищної ради» на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2134	оперативна ціль 4.3
20	Селищна цільова програма протидії захворюванню на туберкульоз на 2021-2023 роки	рішення від 20.11.2020 року №2133	оперативна ціль 4.3
21	Селищна програма забезпечення інвалідів і дітей-інвалідів технічними та іншими засобами на 2021-2023 роки	рішення від 20.11.2020 року №2132	оперативна ціль 4.3
22	Селищна програма надання медичної допомоги хворим нефрологічного профілю на 2021-2023 роки	рішення від 20.11.2020 року №2131	оперативна ціль 4.3
23	Селищна програма забезпечення громадян, які страждають на рідкісні (орфанні) захворювання, лікарськими засобами та відповідними харчовими продуктами для спеціального дієтичного споживання на 2021-2023 роки	рішення від 20.11.2020 року №2130	оперативна ціль 4.3
24	Селищна програма «Шкільний автобус» на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2128	оперативні цілі 3.1 та 4.3
25	Селищну програму відзначення державних та професійних свят, пам'ятних та ювілейних дат, вшанування та заохочення за заслуги перед громадою, здійснення представницьких та інших урочистих заходів на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2127	оперативна ціль 4.1

26	Селищна програма соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованої території, районів проведення бойових дій на територію Ємільчинської селищної ради та військовослужбовців, членів сімей загиблих військовослужбовців силових структур України, що брали участь у АТО та ООС, та військовослужбовців, призваних на військову службу за контрактом, на 2021-2023 роки	рішення від 20.11.2020 року №2126	оперативна ціль 4.3
27	Селищна програма соціального захисту населення на 2021-2025 роки	рішення від 20.02.2020 року №2125	оперативна ціль 4.3
28	Програма використання коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, на освоєння земель для сільськогосподарських та лісогосподарських потреб, поліпшення відповідних угідь і охорони земель у Ємільчинській селищній раді на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2124	оперативна ціль 2.2
29	Програма розвитку житлово-комунального господарства Ємільчинської селищної ради на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2123	оперативна ціль 3.2
30	Селищна програма підтримки індивідуальних сільських забудовників «Власний дім» на 2021-2025 роки	рішення від 20.11.2020 року №2122	оперативна ціль 3.2
31	Селищна програма «Харчування дітей в закладах освіти» на 2021-2023 роки»	рішення від 16.10.2020 року № 1988	оперативна ціль 4.3
32	Селищна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2021-2023 роки	рішення від 16.10.2020 року №1987	оперативна ціль 4.3
33	Селищна програма оздоровлення та відпочинку дітей на 2021-2023 роки	рішення від 16.10.2020 року №1986	оперативні цілі 4.2 та 4.3
34	Програма підтримки книговидавництва місцевих авторів на 2020-2021 роки	рішення від 31.07.2020 року №1828	оперативна ціль 3.4
35	Програма розвитку агропромислового комплексу Ємільчинської селищної ради на 2020-2022 роки	рішення від 19.06.2020 року №1747	оперативна ціль 1.2
36	Програма розвитку та збереження зелених зон населених пунктів Ємільчинської селищної ради на 2020-2022 роки	рішення від 19.06.2020 року №1746	оперативна ціль 3.1
37	Програма про проведення щорічного тематичного фотоконкурсу до Дня молоді «В об'єктиві – молодь»	рішення від 20.05.2020 року №1697	оперативна ціль 4.2
38	Програма «Репродуктивне здоров'я жіночого населення на 2020-2022 роки	рішення від 07.02.2020 року №1504	оперативна ціль 4.3
39	Програму розвитку бджільництва на 2019-2022 роки	рішення від 22.11.2019 року №1287	оперативна ціль 1.2

40	Програма матеріально-технічного забезпечення підрозділів територіальної оборони на території Ємільчинської селищної ради на 2019-2022 роки	рішення від 22.11.2019 року №1286	оперативна ціль 3.3
41	Програма з охорони та збереження культурної спадщини Ємільчинської селищної ради на 2019-2022 роки	рішення від 28.05.2019 року №950	оперативна ціль 2.3
42	Селищна програма виконання заходів Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2021 року	рішення від 22.03.2019 року №880	оперативні цілі 4.2 та 4.3
43	Селищна комплексна програма забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа на 2018-2022 роки	рішення від 13.04.2018 року №250	оперативні цілі 4.2 та 4.3
44	Програма охорони навколишнього природного середовища Ємільчинської селищної ради на 2018-2022 роки	рішення від 21.02.2018 року №167	оперативні цілі 2.1 та 2.2

Отже, Ємільчинська селищна рада керується більшістю місцевих галузевих програм, які розроблені для реалізації в 2021–2025 роках. Водночас частину програм розраховано на термін від двох років. Адже ці програми мають переважно тактичний характер для реалізації, без визначення стратегічного вектора розвитку та втілення з врахуванням бачення майбутнього.

Очевидно, що всі зазначені документи мають перехідний характер – відображають одночасно попередні та нові підходи до планування. Але вони є необхідною ланкою до запровадження в Ємільчинській громаді довгострокового планування її розвитку.

3. Характеристика довкілля, екологічних проблем, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я та відповідні прогностичні зміни

Ємільчинська селищна територіальна громада розташована в північно-західній частині Житомирської області. Територія громади межує з Олевською, Білокоровицькою, Лугинською громадами Коростенського району, Барашівською, Чижівською та Городницькою громадами Новоград-Волинського району Житомирщини

Площа Ємільчинської громади – 1470,9 км², населення – 22058 осіб. Густота населення становить 15,5 осіб на 1 км², що у 2,5 рази менше, ніж в цілому по області (40,5 осіб на 1 км²), та у 4,5 рази менше ніж у цілому по Україні (72 особи на 1 км²).

В адміністративному центрі громади – селищі Ємільчине проживає 6595 жителів, що становить майже третину всього населення громади. Селами з найбільшою кількістю жителів є: Підлуби (1427 жителів), Рудня-Іванівська (895), Степанівка (878), Куліші (873), Середи (817), Велика Цвіля (733). Більша частина сіл – малонаселені (до 200 жителів), у 19 селах населення становить менше 30 осіб. Водночас 7 сіл перебувають на межі практичного зникнення (Червоний Бір, Старі Серби, Старий Хмерин, Косяк, Омелуша, Лебідь, Володимирівка).

Основа економіки громади – лісівництво, первинна лісопереробка та сільське господарство. Переважає рослинництво: вирощуються зернові, соняшник, кукурудза, соя. Однак помітне місце займає також тваринництво – виробництво молока та м'яса.

Промислові підприємства: ДП «Ємільчинське лісове господарство»; ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», ПРАТ «Ємільчинський хлібозавод»; ТОВ «Пеллет-Енерго Ємільчине»; ТОВ «Баньковський».

Найбільші агропідприємства: ПОСП «Восток-Запад»; ПОСП «Зірка»; ПОСП «Світанок»; ПОСП «Великояблунецьке»; ТОВ «Агро-Цвіт 2012».

Економіка громади диверсифікована – жодне підприємство не домінує, а сфери їхньої діяльності різноманітні. В цілому кількість підприємств, установ та організацій, що представлені в громаді така:

	Кількість юридичних осіб
Разом по громаді	148
Фермерське господарство	7
Приватне підприємство	7
Державне підприємство	1
Комунальне підприємство	5
Дочірнє підприємство	1
Підприємство громадського об'єднання (ТСОУ)	1
Підприємство споживчої кооперації	1
Приватне акціонерне товариство	1
Товариство з обмеженою відповідальністю	22
Товариство з додатковою відповідальністю	1
Кооперативи	3
Органи державної влади, організації (установи, заклади)	64
з них:	
державна організація (установа, заклад)	10
комунальна організація (установа, заклад)	54
Спілка споживчих товариств	1

Без формальної реєстрації працюють дрібні селянські господарства. У сфері торгівлі та послуг домінує малий бізнес. Всього в громаді зареєстровано та діє біля 120 фізичних осіб-підприємців.

В громаді діє близько 100 об'єктів роздрібної торгівлі, кооперативний ринок, торгівельний майданчик на 50 робочих місць. Заклади торгівлі різноманітні: продукти, промислові товари, запчастини, транспортні засоби, канцтовари, садівний матеріал та квіти, одяг, взуття.

Також у громаді діють до десяти закладів громадського харчування. Крім того, в адміністративному центрі громади є майстерня з ремонту обладнання зв'язку та комп'ютерної техніки, кілька перукарень. Надаються послуги такі та послуги з ремонту автомобілів всім мешканцям громади. Також є три приватні підприємці, які надають ритуальні послуги. У сільській населених пунктів суб'єктів надання вищезазначених послуг немає, відповідно мешканців обслуговуються в адміністративному центрі громади.

На теренах громади діють 8 аптек та 2 ветеринарні аптеки, три автогазозаправні станції в смт Ємільчине. На території громади діють шість громадських організацій мисливського-рибальського спрямування, які проводять успішну діяльність у сфері мисливства, але економічної діяльності не відображають у звітності.

Корисні копалини на території громади розвідані, але промислове видобування відсутнє. Найбільший реалізований проект – кар'єр з видобування блочного граніту в селі Симони (ТОВ «Кам'яне сузір'я»), де на одній ділянці є запаси сірих та червоно-рожевих гранітів. На тепер підприємство активно не працює.

Інші проекти по родовищах гранітів не реалізуються через падіння ринку будівельних матеріалів та великій конкуренції на території області.

За фізико-географічним районуванням територія належить до зони Центрального українського Полісся, за характером рослинності – до зони змішаних лісів Східноєвропейської рівнини.

Місцевість становить собою лісисто-болотну місцевість з абсолютними висотами 170–230 м. Повсюди зустрічаються одинокі та групові дюни висотою 5–10 м. Заболочені ділянки разом із мережею осушувальних меліоративних каналів є перешкодою при пересуванні поза дорогами, особливо весною та під час дощів влітку.

Рівні ґрунтових вод відносно високі на переважній більшості території громади. Це за сезонного підвищення (весняна повінь, дощовий період на початку осені) та за сильних чи тривалих дощів призводить до підтоплення окремих ділянок населених пунктів, сільськогосподарських угідь.

Згідно архітектурно-будівельного кліматичного районування території України ДСТУ-НБВ.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія» територія досліджень розміщена в Північно-західному районі (І район).

Найближча метеостанція Житомирського обласного центру з гідрометеорології знаходиться в місті Новоград-Волинському. За результатами багаторічних спостережень середньорічна кількість опадів протягом року – 550 – 700 мм (більше у холодний період). Відносна вологість повітря буває максимальна взимку й восени та становить у середньому 75- 80%.

Сонячних днів у середньому за рік – 191.

Середньорічна температура повітря у січні -5-8°C, липні +18-20°C.

Максимальна температура влітку +37-40°C, мінімальна взимку -35°C.

Зими доволі довгі і м'які. Висота снігового покриву (як правило) 23-25 см.

Переважають західні і північно-західні вітри з Атлантики. В основному швидкість вітру 4-5 м/с. Максимально можливі швидкості вітру 17 м/с щорічно, 20-21 м/с один раз на 5-10 років, 22-23 м/с один раз за 15-20 років.

В 2019 році домінуючими були північний, південний та північно-західний.

Кліматичні зміни за останній час в межах території досліджень: спостерігається стійка тенденція до зменшення річної кількості опадів; погіршення рівномірності їх випадання; зростання середньомісячних та середньорічної температури повітря; почастишала частота та тривалість відлиг у зимовий період.

Зима 2019-2020 років взагалі виявилась аномально теплою – не відбулось стійкого переходу середньодобових температур через 0 в бік мінусових значень.

За останні десять років тільки чотири (2012, 2013, 2016 та 2017) виявились з достатньою середньорічною кількістю опадів – 102-122% від норми (за повоєнний період). З них лише 2012 рік характеризувався найбільш рівномірним їх розподілом.

Найбільш посушливими для території виявились 2014 і 2018 роки, коли зафіксовано в середньому по області 75 і 83% опадів від норми відповідно, та особливо 2019 роки – 66%.

18 населених пунктів громади (Адамово, Велика Глумча, Горбове, Заровенка, Зосимівка, Здоровець, Кочичине, Красногірка, Льонівка, Лука, Малоглумчанка, Медведеве, Нитине, Омелуша, Паранине, Підлуби, Руденька, Рудня-Іванівська) розташовані у зоні радіаційного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи – зоні гарантованого добровільного відселення. У цих населених пунктах проживає близько 5200 осіб, з них 1200 дітей.

Питома активність забруднюючих радіонуклідів цезію-137, Бк/кг, в окремих населених пунктах громади становить: с. Горбове 1,2 Бк/кг, с.Забаро-Давидівка 1,1 Бк/кг, с.Здоровець 1,0 Бк/кг, с. Кочичине 0,95 Бк/кг, с. Мала Глумча 0,75 Бк/кг, с. Руденька 3,0 Бк/кг, с. Рудня-Іванівська 0,75 Бк/кг

В цілому ж клімат сприятливий для проживання та ведення лісового та сільського господарства. Екологічно небезпечні об'єкти відсутні.

Стан атмосферного повітря

На якість атмосферного повітря на території громади впливають:

- природні чинники,
- викиди від стаціонарних джерел
- викиди пересувних джерел забруднення.

На території громади викиди здійснюють:

- агропідприємства
- промислові підприємства та виробництва
- автотранспорт.

У 2020 році показники забруднення повітряного басейну Житомирської області від стаціонарних джерел в атмосферне повітря в 2020 році у порівнянні з 2019 роком зменшилися: 11,8 тис.т., що на 7,1% менше ніж у 2019 році.

Одночасно спостерігається значне збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел, що в 2020 році скли 63,107 тис.т. - на 2,367 тис.т або 3,75% більше ніж в 2019 році. На стаціонарні джерела викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в 2020 році припало 15,75% сумарних обсягів забруднення повітря області, на пересувні (автомобільний, залізничний, авіаційний, водний транспорт та виробнича техніка) – 84,24 %.

До основних антропогенних джерел забруднення атмосфери належать теплове та енергетичне устаткування, промислові підприємства, добувна та обробна галузь господарства, всі види транспорту.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є низький рівень оснащення джерел викидів пилогазоочисним обладнанням. Значно впливає на забруднення атмосфери відсутність установок по вловлюванню газоподібних сполук, а саме: діоксиду сірки, діоксиду азоту, оксиду вуглецю, летючих органічних сполук та інших.

Автотранспорт, вірогідно, є найбільшим забруднювачем атмосферного повітря Ємільчинської громади. Слід зазначити, що в умовах переходу до ринкової економіки необхідність постійного збільшення автотранспортних перевезень обумовила зростання до 50-80 % внеску відпрацьованих газів у забруднення атмосферного повітря, а відтак – і збільшення ризику для здоров'я населення. У відпрацьованих газах автомобільних двигунів налічується біля 100 різних компонентів, більшість з яких токсичні. Серед токсичних компонентів, які викидаються автотранспортом 73 % становлять оксиди вуглецю, 11 % - неметанові леткі органічні сполуки, 13 % - оксиди азоту, 1,6 % - сажа, 1,4 % - сірчистий ангідрид. Великий обсяг викидів від автотранспорту пояснюється, насамперед, збільшенням кількості приватного автотранспорту, експлуатацією технічно застарілого автомобільного парку, використанням палива низької якості, аварійним станом доріг.

Порівняльна діаграма викидів від стаціонарних джерел забруднення по Україні та Житомирській області:

	Викиди діоксиду вуглецю ² , тис.т / Carbon dioxide emissions ² , thsd.t							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Україна	152008,1	178760,5	183962,9	174234,0	152809,1	165041,8	202222,0	198175,1
Житомирська область	236,4	572,4	625,1	790,8	876,2	768,5	731,6	801,7
	0,15%	0,3%	0,33%	0,45%	0,57%	0,47%	0,36%	0,4%

	Викиди діоксиду вуглецю ² , тис.т / Carbon dioxide emissions ² , thsd.t							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Україна	197618,0	166926,7	138932,1	150581,0	124217,9	126378,3	121282,9	109079,4
Житомирська область	738,9	648,2	591,3	656,3	702,8	768,4	692,3	721,1
	0,37%	0,39%	0,43%	0,44%	0,57%	0,61%	0,57%	0,66%

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення по Ємільчинському району по роках, тис.тон:

	2000	2016	2017	2018	2019	2020	Внесок у загальний викид %
Ємільчинський район	0,094	0,098	0,085	0,087	0,076	0,063	0,53%

Стан водних ресурсів. Вода питна

Забезпечення населення питною водою здійснюється за рахунок централізованого водопостачання лише у смт Ємільчине – 1750 споживачів (близько 5000 осіб). У інших населених пунктах за рахунок особистих та громадських колодязів.

Відповідно до ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» питна вода повинна відповідати таким гігієнічним вимогам: бути безпечною в епідемічному та радіаційному відношенні, мати сприятливі органолептичні властивості та нешкідливий хімічний склад. Дослідження якості питної води здійснювалися Олевським міжрайонним відділом ДУ «Житомирської обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України».

За результатами досліджень питної води у 2020–2021 роках в населених пунктах громади, а саме: з криниць смт Ємільчине (вул. 1 Травня, Соборна. 4, пров. Першотравневий, , вул. Наума Тихого, вул. Суворова, 12, вул. Миру, 4, вул. Шевченка, 42, вул. Соборна, 33, вул. Незалежності 6, 17, 20, 122), села Серби, села Степанівки (вул. Рад, 100, вул. Комунарська, 4) отримано такі результати:

- досліджені проби відповідають вимогам ДГН «Допустимі рівні вмісту радіонуклідів цезію-137 та стронцію-90 у продуктах харчування та питній воді», питома активність цезію-137 становить від 1,14 до 1,72 Бк/кг при допустимому рівні 2,0 Бк/кг;

- досліджені проби за вмістом нітратів відповідають вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» у селі Серби та на вулицях Миру, 4, Незалежності, 122 та Соборні, 33 (25%), а інших випадках – не відповідають (75%), показники сягають від 55,3 мг/л до 155,05 мг/л при нормі 50 мг/л;

- серед досліджених проб по мікробіологічних показниках відповідають ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» проби із колодязів вул. 1 Травня, вул. Соборна, 4, вул. Суворова, 12 (20%), інші - не відповідають вимогам.

За результатами досліджень питної води у 2020–2021 роках в 2020-2021 роках з комунального водопроводу смт Ємільчине усі досліджені проби води відповідають вимогам ДГН «Допустимі рівні вмісту радіонуклідів цезію-137 та стронцію-90 у продуктах харчування та питній воді» за питомою активністю цезію-137, а також за вмістом нітратів та по мікробіологічних показниках відповідають ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».

В рамках проекту здійснено дослідження води громадського колодязя за адресою: вул. Центральна, 60 села Підлуби та вулиця Центральна, 49 села Кам'яногірка. За результатами досліджень, проведених 13.09.2021, вода питна с. Підлуби не відповідає вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10, оскільки, вміст нітратів становить 65 мг/л, за результатами досліджень, проведених 13.08.2021, вода питна с. Кам'яногірка не відповідає вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10, оскільки, вміст нітратів становить 121 мг/л, за норми 50 мг/л.

Відповідно до наведеного, є необхідність здійснення моніторингу якості питної води не тільки в розподільчій мережі, але і в громадських колодязях всіх населених пунктів, які входять до громади.

Водовідведення в смт Ємільчине здійснюється на очисні споруди природної біологічної очистки стічних вод – наземні поля, які є на балансі КП «Водоканал» Ємільчинської селищної ради та знаходяться на відстані 0,5 км на захід від смт Ємільчине (район вулиці Івана Франка).

Очисні споруди потребують реконструкції.

Водовідведення від житлового сектору здійснюється у вигреби та септики з наступним видаленням на очисні споруди або наземні поля.

Вода поверхнева

На території громади протікає 13 річок, 7 струмків, розташовані 31 ставок.

На усій території громади (крім околиць сіл Кочичине, Рудня-Іванівська, Симони) розташована мережа меліоративних каналів (осушувальних), в тому числі: 590 км міжгосподарської меліоративної мережі, та 450 км внутрігосподарської меліоративної мережі.

Відповідно до статті 89 Водного Кодексу України прибережно захисні смуги водойм є природоохоронною територією з режимом обмеженої господарської діяльності і на них забороняється:

1) розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво;

2) зберігання та застосування пестицидів і добрив;

3) влаштування літніх таборів для худоби;

4) будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, навігаційного призначення, гідрометричних та лінійних, а також інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів;

5) миття та обслуговування транспортних засобів і техніки;

6) влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо.

Об'єкти, що знаходяться у прибережній захисній смузі, можуть експлуатуватись, якщо при цьому не порушується її режим. Не придатні для експлуатації споруди, а також ті, що не відповідають встановленим режимам господарювання, підлягають винесенню з прибережних захисних смуг.

Проекти землеустрою прибережно захисних смуг для водних об'єктів на території громади не розроблялися, відповідно вони не винесені в натуру. Інформація про порушення їх використання відсутня, хоч історично склалося, що на берегах водойм, в умовній прибережно захисній смузі, розміщено будівлі та житлові будинки.

За даними публічної кадастрової карти України в умовній прибережно захисній смузі водойм знаходиться земельні ділянки приватної власності для ведення особистого селянського господарства.

Річка Уборть, середня річка. Бере початок в урочищі «Рудокопи» поблизу села Андріївчичі. Протікає селами Андріївчичі, Куліші, Ємільчине, Руденька, Підлуби, Рудня-Іванівська, довжина по громаді 76 км, в тому числі 18 км зарегульовано під каналами.

Річка Мала Глумча, протікає селами Мала Глумча, Паранине, довжина по громаді 24 км.

Річка Бересток, протікає селами Нові Серби, Старі Серби, Середи, смт Ємільчине, довжина по громаді 20 км, в тому числі 11 км зарегульовано під каналами.

Річка Телинна, протікає селами Степанівка, Горбове, Здоровець, Руденька, довжина по громаді 19 км, в тому числі 16 км зарегульовано під каналами.

Річка Заровенька, протікає селами Просіка, Болярка, Заровенка, Медведеве, Паранине, довжина по громаді 19 км, в тому числі 13 км зарегульовано під каналами.

Річка Перга (канал Перга), протікає селами Кривотин, Косяк, Миколаївка, довжина по громаді 17 км – магістральний меліоративний канал.

Річка Гать, протікає селами Серби, Тайки, Велика Цвіля, довжина по громаді 15 км, в тому числі 9 км зарегульовано під каналами.

Річка Бровник, протікає селами Велика Глумча, Лука, Мала Глумча, Паранине, довжина по громаді 13 км – магістральний меліоративний канал.

Річка без назви (Чміль), протікає селами Льонівка, Чміль, довжина по громаді 11 км – магістральний меліоративний канал.

Річка Бастова, протікає через село Симони, довжина по громаді 10 км.

Площа водного дзеркала ставків становить близько 297 га, об'єм – 3867 тис.м³. Чотири ставки (села Андріївчичі, Куліші, Осівка, Велика Цвіля) перебувають у віданні басейнового управління водних ресурсів річки Прип'ять, три (Паранине, Королівка, Омелуша) – у користуванні та на землях ДП «Ємільчинське лісове господарство», один (Серби) – у користуванні та на землях ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», інші – на землях Ємільчинської громади.

Серед основних водокористувачів – забруднювачів поверхневих водних об'єктів є Комунальне підприємство «Водоканал» Ємільчинської селищної ради, яке здійснює експлуатації мереж каналізації та очисних споруд каналізації господарсько-побутових стічних вод в смт Ємільчине. У 2020 році було скинуто 19,8 тис.м³ недостатньо очищених стічних вод у річку Уборть.

Вода підземна

За матеріалами інвентаризації артезіанських свердловин, проведеної спільно з Ємільчинською райдержадміністрацією та Басейновим управлінням водних ресурсів річки Прип'ять у минулі роки, на території громади нараховується близько 110 артезіанських свердловин, переважна частина яких перебувала у власності господарюючих суб'єктів (підприємств та колгоспів), а тепер потребує повторної інвентаризації, та, вірогідно, консервації чи тампонування (перелік додається).

Комунальним підприємством «Водоканал» для потреб питного водопостачання селища Ємільчине здійснюється експлуатація двох артезіанських свердловин, розташованих між смт Ємільчине та селом Куліші. Підприємство отримало дозвіл на спеціальне водокористування від 07.06.2021 №102/ЖТ/49д-21.

Стан земельних ресурсів

Структура земельного фонду громади (га):

Ліси та інші лісовкриті площі	72230,2	49,0%
Сільськогосподарські землі	60652,2	41,2%
Відкриті заболочені землі	8317,4	5,6%
Водний фонд (річки, озера, ставки)	2614,9	1,8%
Забудовані землі	2311,3	1,6%
Відкриті землі без рослинного покриву	1164,0	0,8%
В тому числі: землі природоохоронного призначення	6661,0	4,5%

Загалом експлікація ґрунтів сільськогосподарських угідь Ємільчинської громади включає дернові ґрунти, торфовища, дерново-підзолисті та дерново-підзолисті оглеєні ґрунти на давньоалювіальних та воднольодовикових відкладах, морені та лесовидних породах.

Незважаючи на значні генетичні відмінності між різними групами ґрунтів, для всіх них характерний понижений щодо їхніх типових ознак рівень природної родючості. Це пов'язано з легким гранулометричним складом, малогумусністю, підвищеною кислотністю, значною оглеєністю, засоленістю ґрунтів тощо. Як наслідок, вони мають нестійку структуру, низьку ємність вбирання, невисоку буферність, малу насиченість ґрунтовими колоїдами, що призводить до погіршення водного, повітряного та поживного режимів ґрунту.

Показники кислотності, вмісту гумусу та поживних речовин у ґрунтах громади¹:

Район	Рік обстеження	Обстежена площа, тис. га	рН _{KCl}	Вміст:			
				гумусу, %	N, мг/кг ґрунту	P ₂ O ₅ мг/кг ґрунту	K ₂ O мг/кг ґрунту

¹ РЕЗУЛЬТАТИ АГРОХІМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ РОДЮЧОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ. Дмитренко О.В., Державна установа «Держґрунтохорона», Макаруч О.В., Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Електронний ресурс <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/4/04.pdf>

Ємільчинський район	2003	70,2	5,7	1,58	79	90	64
	2008	73,9	5,7	1,58	72	72	51
Усього по області	2001-2005	1143,8	5,9	1,88	84	119	83
	2006-2010	1173,6	5,8	1,87	75	112	78

Аналіз стану родючості ґрунтів громади свідчить про погіршення ряду показників, що вимагає впровадження комплексу організаційно-господарських та агрохімічних заходів по покращенню становища.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси залишаються сільське господарство, транспорт.

Сучасні земельні відносини та приватне землекористування, сформовані в ході земельної реформи, зумовлюють необхідність розробки науково-обґрунтованих управлінських рішень щодо раціональної та екологічнобезпечної організації території землеволодіння і землекористування, удосконалення їх упорядкування та посилення охорони земельних ресурсів, зокрема, ґрунтового покриття.

Зокрема, формування потужних аграрних підприємств у сільському господарстві, які орендують масиви орних земель, що налічують десятки тисяч гектарів, веде до максимального спрощення агроландшафтів. Окремі поля, зайняті зерновими культурами, досягають площі багатьох сотень гектарів, на яких відсутнє належне невиснажливе чергування сільськогосподарських культур у сівозмінах.

Доля лісовкритих земель становить 49%. Цей показник вищий, ніж в середньому по Житомирській області (33,6%), та тричі вищий, ніж в середньому в Україні (15,9%). Це сприяє розвитку сфери вирощування лісових культур, переробки деревини та використанню інших лісових ресурсів в громаді.

Землі сільськогосподарського призначення теж займають відносно велику частку – 41%, але це значно менше загальноукраїнського показника – 74,82%. Наявна в громаді пропорція створює можливості для розвитку як великотоварного виробництва, так і для фермерства, особистих селянських господарств.

Екологічну стійкість земельних ресурсів характеризує ступінь розораності земель. Найбільш нестійкими в екологічному відношенні є ті території, в яких розорані землі значно переважають над умовно стабільними угіддями.

З огляду на екологічну доцільність необхідно провести оптимізацію структури ґрунтового покриття лукопасовищних угідь. Ці угіддя традиційно приурочені до менш родючих, відносно ріллі, ґрунтів, які мають певні обмеження щодо використання під польові культури, але цілком придатні для використання трав.

Оптимізація співвідношення ріллі, сіножатей і пасовищ має велике значення тому, що це найдешевший спосіб регулювання еколого-економічних взаємозв'язків у природно-антропогенних відносинах.

Також на території громади є всі можливості для розвитку органічного землеробства.

Щорічно на поля території громади вносять багато мінеральних добрив та хімічних засобів боротьби зі шкідливими організмами. Циркуляція токсичних речовин, що надходять із засобами хімізації у ґрунт, воду, атмосферу згубно впливає на стан навколишнього середовища та здоров'я населення.

Окремою проблемою залишається питання поводження з твердими побутовими відходами, негативними наслідками цієї проблеми є забруднення земельних ділянок та водних об'єктів.

Відсутність ефективної системи поводження з побутовими відходами (роздільний збір, наявність розвинутої мережі приймальних пунктів вторинної сировини, переробка вторинних ресурсів) створюють передумови для

утворення стихійних звалищ, що суттєво погіршує санітарно-гігієнічні умови середовища.

На території громади зареєстровані 22 місця видалення відходів – поблизу центральних сіл колишніх сільських рад, які увійшли у громаду. Найбільше – полігон ТПВ поблизу смт Ємільчине, урочище «Кадище», площа 4,3 га.

Послугами збирання та вивезення ТПВ охоплено смт Ємільчине та село Руденька, де ТПВ збираються у контейнери та шляхом по вуличного об'їзду. Ці послуги надає комунальне підприємство «Благоустрій» селищної ради. В інших населених пунктах збір і вивезення ТПВ на сміттєзвалища здійснюється мешканцями та суб'єктами господарювання самостійно.

На території громади нараховується ... місць зберігання неопізнаних та непридатних до застосування хімічних засобів захисту рослин, які «залишились у спадок» від колишніх колгоспів. Ці місця поблизу сіл Мала Глумча, Мокляки, Підлуби, Середи, Степанівка, Великий Яблунець, Андрієвичі, Куліші, загальна кількість таких засобів захисту рослин 7,5 т. Місця зберігання у незадовільному стані.

Звернення про стихійні сміттєзвалища на території громади на Інтерактивній мапі Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів не фіксувалися. Протягом 2020-2021 років було одне звернення щодо несанкціонованого звалища відходів переробки продукції тваринництва поблизу села Вільшанка. Несанкціоноване звалище було ліквідоване.

Природно-заповідний фонд

На території громади є два об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а саме:

Назва	Статус присвоєно	Площа	Місце розташування
Часниківський заказник – орнітологічний заказник, є місцем оселення багатьох видів птахів, у тому числі рідкісних: глушиці та чорного лелеки	Постанова РМ УРСР від 25.02.1980 р №132	612 га	На південний захід від села Кочичине. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинське ЛГ» (Кочичинське лісництво, кв. 45, 46, 47, 53, 45, 55)
Забарський заказник — гідрологічний заказник. Охороняється перехідне болото, розташоване у реліктовій долині. Територія заказника є регулятором водного режиму річки Уборть	У 1980 році	1095 га	На північ від села Забаро-Давидівка. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинське ЛГ»

На території громади є об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення, а саме 15 природних заказників місцевого значення:

Назва	Статус присвоєно	Площа	Місце розташування
Урочище Верба – ботанічний заказник. Заказник представляє собою строкатий комплекс березово-вільхових, вільхових, дубово-соснових лісів, які чергуються з відкритими евтрофними, переважно осоковими та осоково-вербовими болотами. Особливу цінність мають види,	У 2018 році	102,9 га	ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», Ємільчинське лісництво.

занесені в Червону книгу України: лілія лісова, гніздівка звичайна, коручка морозникоподібна, любка дволиста та інші.			
Липова піч – ботанічний заказник. Статус присвоєно для збереження частини лісового масиву з цінними насадженнями дуба, сосни, берези, на перезволожених ділянках зростає вільха.	Рішення облвиконкому від 01.02.1988 року № 27	227 га	На південний схід від села Льонівка. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинське ЛГ» (Королівське лісництво, кв. 30, 35).
Ольгино – ботанічний заказник. Різновікові насадження сосни, берези, вільхи з наявності цінних видів лікарських рослин (мильнянка лікарська, м'ята австрійська і піщана, золототисячник зонтичний, фіалка триколірна).	Рішення облвиконкому від 23.12.1991 року № 360	815 га	На південний захід від села Серби. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» (Сербівське лісництво, лісові квартали 76, 78-82, 84).
Відьма – гідрологічний заказник. Статус присвоєно для збереження частини лісового масиву з насадженнями дуба (6,3 га); на перезволожених і заболочених ділянках - берези.	Рішення 15 сесії обласної ради 5 скликання від 26.06.2008 року № 595	15 га	На північний захід від села Чміль. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинське ЛГ» (Ємільчинське лісництво, кв. 5, вид. 1-3, 6).
Вовчі острови – гідрологічний заказник. Статус присвоєно для збереження частини заболоченого та каналізованого лісового масиву з насадженнями дуба і сосни; на перезволожених ділянках зростають береза та вільха. Регулятор водного режиму р. Уборть	Рішення облвиконкому від 02.04.1984 року № 115	452 га	На північ від села Руденька. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинське ЛГ» (Ємільчинське лісництво, кв. 13, 14, 23, 24).
Переспа – гідрологічний заказник.	У 2008 році	117 га	ДП «Ємільчинське ЛГ», Жужельське лісництво, кв. 5, вид. 1—13.
Телячий Мох-2 – гідрологічний заказник.	У 1988 році	915 га	ДП «Ємільчинське ЛГ», Кочичинське лісництво, кв. 1, 2, 5, 6, 7, 10, 11, 12.
Сич – загальнозоологічний заказник.	У 2003 році	344 га	ДП «Ємільчинське ЛГ», Глумчанське лісництво, кв. 28, 29, 30.
Токов мох – загальнозоологічний заказник.	У 1988 році	454 га	ДП «Ємільчинське ЛГ», Жужельське лісництво, кв. 2, 3, 10, 11.
Миколинці – ландшафтний заказник. Значна площа заказника представлена сосновим, вільховим та березовим лісом. Об'єктом охорони в заказнику є червонокнижні види: гніздівка звичайна, любка дволиста, коручка морозникоподібна, плаун колючий, лелека чорний та рідкісні види регіону: щитник чоловічий та фергоптерис з'єднуючий	Рішення 16 сесії 5 скликання від 26.06.2008 року № 596	723 га.	За 4 км. на південний схід від села Симони. Підпорядкований ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» (Барашівське л-во, кв. 84-87, 100, 101, 104).

Будки – лісовий заказник. Статус присвоєно для збереження частини лісового масиву з цінними насадженнями дуба; також є ділянки з насадженнями берези.	Рішення облвиконкому від 01.02.1988 року № 27	444 га	На північний захід від села Чміль. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинське ЛГ» (Ємільчинське лісництво, кв. 28, 29, 36, 37).
Даньов – лісовий заказник.	У 1991 році.	226 га	ДП «Ємільчинське ЛГ», Глумчанське лісництво, кв. 46, 52.
Поломи – лісовий заказник. Статус присвоєно для збереження частини лісового масиву з цінними насадженнями дуба і берези; є ділянки з насадженнями сосни та вільхи.	Рішення облвиконкому від 97.03.1991 року № 68.	347 га	На схід від села Осівка. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинське ЛГ» (Королівське лісництво, кв. 7, 13, 19).
Старі Гарті – лісовий заказник. Статус присвоєно для збереження частини лісового масиву з цінними насадженнями дуба; у домішку – сосна, береза.	Рішення облвиконкому від 01.02.1988 року № 27.	159 га	На південний захід від села Жубровичі. Перебуває у віданні ДП «Ємільчинське ЛГ» (Гартівське лісництво, кв. 8, 9).
Юзиховка – лісовий заказник.	У 1988 році	439 га	ДП «Ємільчинське ЛГ», Жужельське лісництво, кв. 72, 73, 79, 80, Кочичинське лісництво, кв. 70, 72.

Корисні копалини

На території Ємільчинської територіальної громади є поклади корисних копалин: поклади граніту, глини, піску, бурштину, підземних вод.

Найбільший реалізований проект – кар'єр з видобування блочного граніту в селі Симони, ТОВ «Кам'яне сузір'я», де на одній ділянці є запаси сірих та червоно-рожевих гранітів. На даний час підприємство активно не працює.

Інші проекти по родовищах гранітів не реалізуються через падіння ринку будівельних матеріалів та великій конкуренції на території області.

Проекти по розвіданих запасах бурштину не розроблялися у зв'язку із криміногенністю процесу видобування копалин.

Стан біорізноманіття. Особливості рослинного покриву

Згідно з геоботанічним районуванням України територія Ємільчинської громади входить до складу:

- Східноєвропейської (сарматська) провінції хвойно-широколистяних та широколистяних лісів
- Поліська підпровінція хвойно-широколистяних лісів.
- Центральнополіський округ грабово-дубових, дубових, дубово-соснових лісів, заплавних луків та евтрофних боліт

Природні умови (гідрологія, рельєф, ґрунтові фактори) сприятливі для формування різних груп рослинних комплексів, зокрема на надзаплавних (борових) терасах – соснових лісів, на ділянках межиріч – листяних (дубових, липово-дубових, кленово-липово-дубових), справжніх луків на притерасі – вільхових, частково дубових, болотистих лук; у заплаві – евтрофних боліт та заплавних водойм.

У складі справжніх луків домінантами та співдомінантами виступають типові лучні злаки (костриця лучна, тонконіг лучний, тимофіївка лучна, грястиця збірна), в якості асектаторів в угрупованнях трапляються такі види як: конюшина лучна, деревій майже звичайний, гусяча лапка звичайна, люцерна хмелевидна, подорожник

ланцетолістий. Вони поширені у заплавах малих річок, навколо водних об'єктів та частково на пасовищах і перелогах.

Навколоводні та заплавні ділянки мають фрагментовані ценози болотистих луків, які представлені угрупованнями з осоки гострої та лепешняку великого, а також тут трапляються такі види як: вербозілля звичайне, півники болотні, рогіз широколистий, рогіз вузьколистий, м'ята водяна, чистець болотний, частуха подорожникова.

Невеликі площі мають евтрофні трав'яні болота, серед яких найбільші площі зайняті високотравними трав'яними болотами: очеретяними та рогазовими. Серед очеретяних угруповань найбільш поширеними є монодомінантні, утворені з очерету звичайного. В угрупованнях зростають осока гостра, лепешняк великий, півники болотні та ряд інших гелофітних видів.

Очерет звичайний також створює навколоводні смуги біля окремих водойм, штучно створених шляхом поглиблення річища або створення відповідних гідротехнічних споруд. Ценози мають переважно густий травостій (65–90 %).

Місцями на більш обводнених ділянках трапляються монодомінантні рогазові угруповання з рогазу широколистого та рогазу вузьколистого.

Видова насиченість водних фітоценозів 5-8 видів, серед групи вільноплаваючої водної рослинності найпоширеніші угруповання ряски малої, ряски триборозентчастої, асектаторами в яких виступають жабурник звичайний, різні види куширу.

До ценозів групи прикріпленої рослинності з плаваючими на поверхні води листками належать угруповання лататтевих, які зустрічаються тут окремими плямами.

Серед водних рослинних угруповань зустрічаються рідкісні угруповання, занесені до Зеленої книги України (ценози формації глечиків жовтих, латаття сніжно-білого).

Для водних об'єктів характерним є мозаїчність рослинного покриву, зокрема поєднання заболочених вільшняків і вербових ділянок, з лепешняковим і осоковими угрупованнями заболочених луків, фрагментами очерету та рогазів.

Синантропна рослинність, внаслідок значної освоєності території, значної розораності, наявності транспортної мережі, населених пунктів, у межах громади поширена вздовж доріг, на ділянках інтенсивного використання (рілля), місцями на пасовищах з інтенсивним випасом та в межах населених пунктів та представлена як сегетальними ценозами так і рудеральними фітокомплексами в межах населених пунктів та порушених місцевостях.

Флористичні особливості

Житомирщина, як і більшість території України, входить до складу Циркумбуральної області Бореального підцарства Голарктичного флористичного царства.

Флора судинних рослин даної території, за попередніми даними, налічує понад 300 видів судинних рослин.

Провідними родинами флори території виступають айстрові (*Asteraceae*), злакові (*Poaceae*), осокові (*Cyperaceae*), розові (*Rosaceae*), гвоздичні (*Caryophyllaceae*), бобові (*Fabaceae*). З родів найбагатшими у флорі виступають роди осока, верба, вероніка, перстач, фіалка.

Вплив на природні осередки флористичного різноманіття мають процеси господарської діяльності (агровиробництво, виробнича діяльність, урбаністичні впливи, наявність шляхів сполучення), які сприяють формуванню порушених біотопів, на яких зростають рудеральні види, на фрагментованих територіях вони

утворюють угруповання з домінуючими видами або сприяють трансформації природних ценозів.

Значна кількість видів трав'яних рослин є широкоареальними видами бур'янової групи, а деякі ще й мають і карантинний статус зокрема амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia*), борщівник.

Поширені листопадні ліси з домінуванням *Alnus glutinosa* та *Betula verrucosa*. Також трапляються *Populus tremula* L., *Acer negundo* L., *Cerasus fruticosa* (Pall.), *Sambucus nigra* L. тощо.

Травостій безлісних ділянок за складом домінантів нагадує лічні та лучно-болотні фітоценози та характеризується значною домішкою рудеральних видів. До складу трав'янистих домінантів належать: *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth, *Poa angustifolia* L., *Dactylis glomerata* L., *Elytrigia repens* (L.) Nevski, *Phleum pratense* L., *Agrostis stolonifera* L., *Festuca pratensis* Huds. Серед типових лучних фіто компонентів відмічено *Carlina biebersteinii* Berhn. ex Hornem., *Helichrysum arenarium* (L.) Moench, *Cichorium intybus* L., *Trifolium repens* L. *Vicia cracca* Roth, *Galium verum* L., *Achillea submillifilium* Waldst. et Kit., *Plantago lanceolata* L., *Plantago media* L. тощо. Серед рудеральних видів найчастіше зустрічаються *Stenactis annua* Nees, *Artemisia vulgaris* L., *Carduus acanthoides* L., *Convolvulus arvensis* L., *Cynoglossum officinale* L., *Echium vulgare* L., *Lactuca serriola* Torner., *Artemisia absinthium* L., *Solidago canadensis* L. та інші види.

Процеси флористичних змін на території відбуваються у двох напрямках – на територіях з природним характером формування ценозів (лісові території, ділянки навколо водойм, самосів), та територіях штучного походження (історичні парки, лісосмуги та полезахисні насадження, рекреаційні насадження). У другому випадку особливістю є переважання видів природної (аборигенної) групи, з частковим включенням інтродукованих видів (сосна Веймутова, модрина європейська, клен американський, туя західна, сумах пухнастий, робінія псевдо акація).

При подальших, більш детальних дослідженнях фіторізномаття території слід звернути увагу на вивчення поширення рідкісних видів флори (Червона книга України, регіональний рівень охорони) та створити карти поширення адвентивних видів в межах їх локальних ареалів, з метою контролю і недопущення розповсюдження в природні системи.

Фауністичні особливості

У системі зоогеографічного районування територія громади знаходиться:

- Східноєвропейськеий округ
- район мішаного, листяного лісу та лісостепу
- ділянка Східноєвропейського мішаного лісу
- підділянка Центрального (Житомирського та Київського) Полісся.

На даній території представлені групи тварин лісового, узлісного, лучного, навколководного та водного фауністичних комплексів.

Більшість території громади зазнала помітного антропогенного впливу. Як результат орнітофауна характеризується незначною видовою різноманітністю і видовий склад залежить від типу сільськогосподарської культури та структури посівів.

Пташине населення території представлене представниками ряду Лелекоподібних (чапля сіра *Ardea cinerea*, лелека білий *Ciconia ciconia*, лелека чорний *Ciconia nigra*), Гусеподібні (*Anas platyrhynchos*), Журавлеподібні (журавель сірий *Grus grus*), ряду Соколоподібних (канюк звичайний *Buteo buteo*, підорлик малий *Aquila pomarina*, змієїд *Circaetus gallicus*, підсоколик великий *Falco subbuteo*), Голубоподібні (припутень *Columba palumbus*, голуб сизий *Columba livia*, горлиця звичайна *Streptopelia turtur*), ряду Ракшеподібні (бджолоїдка звичайна *Merops apiaster*), Горбцеподібних (ластівка міська *Delichon urbica*, ластівка сільська *Hirundo*

rustica, плиска жовта *Motacilla flava*, жайворонк польовий *Alauda arvensis*, шпак *Sturnus vulgaris*, сорокопуд сірий *Lanius excubitor*, сорокопуд терновий *Lanius collurio*, сокола *P. pica*, кропив'янка чорноголова *Sylvia atricapilla*, вівчарик весняний *Phylloscopus trochilus*, вільшанка *Erithacus rubecula*, соловейко східний *Luscinia luscinia*, дрізд-омелюх *Turdus viscivorus*, синиця довгохвоста *Aegithalos caudatus*, гаїчка пухляк *Parus montanus*, синиця велика *Parus major*, зяблик *Fringilla coelebs*, зеленяк *Chloris chloris*, костогриз *Coccothraustes coccothraustes*, коноплянка *Acanthis cannabina*, крук *Corvus corax*).

Основні групи копитних ссавців, які зустрічаються на території Ємільчинської громади: лось європейський, козуля європейська, олень благородний та кабан дикий. Характерною особливістю фауни є стабільна кількість копитних, особливо кабана (*Sus scrofa*), чисельність якого може коливатися від сезону і умов життя.

Основні групи хутрових ссавців, які зустрічаються на території громади: вовк (як мігруючий) (*Canis lupus L.*), лисиця звичайна (*Vulpes vulpes*), куниця лісова (*Martes martes*), заєць сірий (*Lepus europaeus*), бобер річковий (*Castor fiber*), кріт європейський (*Talpa europaea*), їжак білочеревий (*Erinaceus concolor*) та інші.

Земноводні представлені: кумка червоночеревна (*Bombina bombina*), ропуха сіра (*Bufo bufo*), ропуха зелена (*Bufo viridis*), вуж звичайний (*Natrix natrix*), гадюка звичайна (*Vipera berus*), тритон звичайний (*Lissotriton vulgaris*), тритон малий іспанський (*Lissotriton boscai*) та інші.

У водоймах зустрічається понад 20 видів риб, які відносяться до родин: Коропові, Сомові, Щукові, Окуневі, Миневі, В'юнові. Серед них домінуючою родиною за кількістю представників виступають Коропові.

Ентомофауна території налічує понад 500 видів. Біотопи на території громади зазнали помірного антропогенного впливу (розорювання і вирощування сільськогосподарських монокультур, надмірний випас худоби, вирубування лісів, випалювання сухої трави тощо). Це значною мірою також вплинуло на видову різноманітність комах.

Ділянки вологих і суходільних луків виділяються значним розвитком різнотрав'я та наявністю великої кількості квітучих рослин, що інтенсивно приваблюють чисельних комах-запилувачів. Значну частку серед них займають денні, або булавовусі метелики (*Lepidoptera*, *Rhopalocera*).

Найбільш звичайними і чисельними видами серед них були: сонцевики адмірал (*Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758)), павичеве око (*Inachis io* (Linnaeus, 1758)), перлівець Селена (*Clossiana selene*, (Denis & Schiffermiiller, 1775)), жовтух осьмак (*Colias hyale* (Linnaeus, 1758)), головчак типе *Thymelicus lineola* (Ochsenheimer, 1808)), дукачки грянець (*Lycaena phlaeas* (Linnaeus, [1760])) та бурий *L. tityrus* (Poda, 1761)), прочанок Памфіл (*Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758)), очняки волове око (*Maniola jurtina* (Linnaeus, 1758)) та квітковий (*Aphantopus hyperantus* (Linnaeus, 1758)), синявці Ікар ((*Polyommatus icarus* (Rottemburg, 1775)), бобовий, або лісовий *Cyaniris semiargus* (Rottemburg, 1775)), Аріяд (*Cupido argiades* (Pallas, 1771)) та інші.

У значній кількості є також перетинчастокрилі комахи (*Hymenoptera*): джмелі (*Bombus* Spp.), бджоли андрени (*Andrena* spp.), бджоли-листорізи (*Megachile* spp.), бджоли галіти (*Halictus* spp.), складчастокрилі оси (*Vespidae*), дорожні оси (*Pompilidae*), ріючі оси сфециди (*Sphécidae*), ріючі оси краброніди (*Crabronidae*), їздці іхневмон іди (*Ichneumonidae*), мурашки (*Formicidae*) і т. д.

Чисельні двокрилі (*Diptera*) були представлені видами з родин: комарі-довгоноги (*Tipulidae*), дзюрчалки, або повисюхи (*Syrphidae*), сірі м'ясні мухи (*Sarcophagidae*), каліфориди (*Calliphoridae*), справжні мухи (*Muscidae*), злакові мухи (*Chloropidae*), ктирі (*Asilidae*) тощо.

Серед жуків, або твердокрилих (Coleoptera) найчастіше зустрічаються різноманітні види турунів (Carabidae), горбаток (Mordellidae), сонечок (Coccinellidae), м'якотілок (Cantharidae), пластинчастовусих (Scarabaeidae), вусачів (Cerambycidae) тощо.

Чисельними є також представники рядів: прямокрилі (Orthoptera), сітчастокрилі (Neuroptera), напівтвердокрилі, або клопи (Hemiptera), рівнокрилі хоботні (Homoptera), бабки (Odonata) тощо.

Загрози біорізноманіттю регіону досліджень

Дослідження території громади та осередків природних екосистем на території громади дозволяє констатувати основні процеси трансформації і змін біологічного різноманіття, які полягають в наступному: у збідненні флористичного складу, спрощенні ярусної будови, формування більш одноманітних, екологічно нестійких ценозів природної групи, «вторгнень» адвентивних видів (клен ясенелистий, амброзія полинолиста, ваточник сирійський) в природні лісові і гідрофільні системи, вплив шкідників короїдних груп на хвойні насадження, вирощування монокультур в агроекосистемах (кукурудза, соняшник, ріпак, соя, пшениця) та використання засобів захисту рослин (пестицидів), що значно зменшує видову різноманітність.

На сучасному етапі на окремих ділянках відбувається трансформація справжніх лучних ділянок в торф'янисті, з переважанням щучнику дернистого, а також часткова заміна їх сіяними травами (тимофіївка лучна, грястиця збірна, райграс посівний).

Загальні закономірності антропогенних впливів на «острівні» природні ценокомплекси в межах території громади полягають у зменшенні площ боліт та луків, викликаних кліматичними процесами та подальшим використанням земель; трансформації рослинного покриву трав'яних ценозів, збільшення площ похідних ценозів.

Фауністичні процеси на території Ємільчинської громади мають ряд регіональних тенденцій в цілому, зокрема тенденція до суттєвого скорочення чисельності і видового багатства хижих тварин, мігруючих видів та зникнення макрота мегафауни.

Серед причин впливу на фауну основна – результат традиційних форм природокористування (зростання розораності території громади, застосування інтенсивних агротехнологій, виснажливе використання пасовищ), розвиток транспортної (дорога Майдан-Копищенський – Р-49 (Сімаківка) та Васьковичі – Шепетівка), енергетичної (ЛЕП 750 кВ «Рівненська АЕС – ПС Київська»), інсуляризація видових ареалів і зниження рівня ґрунтових вод, збіднення кормової бази та мисливство (розміщення угідь мисливського господарства на усій території громади).

Виходячі з проведених досліджень, спілкування з місцевими жителями та систематизації бібліографічних матеріалів про територію, виділяються такі загрози біорізноманіттю території Ємільчинської громади на сучасному етапі:

- пряма і непряма господарська діяльність людини,
- кліматичні зміни та зміни водних режимів,
- загальні зміни параметрів середовища,
- сільськогосподарські монокультури
- виснажливе лісгосподарювання.

Стан поводження з відходами

Серед найгостріших екологічних проблем, актуальних на території громади, – проблема поводження з відходами, насамперед зі твердими побутовими відходами.

Існуюча тенденція щодо загальних обсягів утворених відходів більш ймовірно не матиме різких коливань найближчим часом, але в довготривалій перспективі матиме

поступове зростання, тому впровадження ефективної системи поводження з відходами є вкрай необхідним. Накопичення обсягів відходів в навколишньому середовищі без належного їх утримання у місцях видалення відходів, відсутність дієвої системи вилучення вторинних ресурсів та сучасного підприємства з переробки ТПВ, утворення стихійних звалищ створює ризики негативного впливу на здоров'я населення. Розвиток системи поводження з відходами є одним із пріоритетних завдань місцевого самоврядування в сфері охорони навколишнього середовища. Впровадження Стратегії забезпечить досягнення екологічних стандартів в сфері поводження з відходами на місцевому рівні.

Основні екологічні проблеми, характеристики ризиків, територіальні прив'язки та основні завдання, визначені Стратегією:

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Завдання, визначені Стратегією
Забруднення атмосферного повітря	Викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами	Магістральні вулиці; ділянки виробничого призначення, підприємства, установи та організації	2.2.1. Створити в громаді систему загального моніторингу стану природного середовища 2.2.3. Впровадити сучасні методи утримання зелених насаджень 3.1.1. Стимулювати та підтримувати ініціативи з благоустрою населених пунктів та здійснювати власні 3.1.2. Проводити реконструкцію та ремонт доріг місцевого значення, а також супутньої інфраструктури
Забруднення водного басейну (як поверхневих, так і підземних вод)	Скид поверхневого стоку без очистки та недостатня якість очищення стічних вод на очисних спорудах	Сельбищна територія та промислово-комунальні зони громади, заплавні території, меліоративні канали, акваторія річки Уборть	2.2.1. Створити в громаді систему загального моніторингу стану природного середовища 3.2.3. Збільшити різноманіття та розширити географію житлово-комунальних послуг, що надаються
	Відсутність винесених в натуру меж прибережних захисних смуг водойм та водотоків в межах громади	Річки та ставки, магістральні меліоративні канали, їх прибережні території	2.1.2. Забезпечити догляд за малими річками та водоймами, ремонт комунальних меліоративних мереж 2.2.2. Розробити пакет містобудівної документації з зонінгом 2.2.4. Створити та налагодити систему роздільного збору, вивезення та утилізації побутового сміття та промислових відходів 3.1.1. Стимулювати та підтримувати ініціативи з благоустрою населених пунктів та здійснювати власні
Недосконала система поводження з відходами	Відсутність ефективної системи поводження з твердими побутовими	Територія громади	2.2.1. Створити в громаді систему загального моніторингу стану природного середовища 2.2.2. Розробити пакет містобудівної документації з зонінгом 2.2.4. Створити та налагодити

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Завдання, визначені Стратегією
	відходами, наявність на території громади 22 сміттєзвалищ для ТПВ		систему роздільного збору, вивезення та утилізації побутового сміття та промислових відходів 3.1.1. Стимулювати та підтримувати ініціативи з благоустрою населених пунктів та здійснювати власні 3.2.3. Збільшити різноманіття та розширити географію житлово-комунальних послуг, що надаються
Забруднення ґрунтів	Біологічне та хімічне забруднення ґрунтів	Офіційні та несанкціоновані сміттєзвалища; поля для агровиробництва, непридатні хімічні засоби захисту рослин	2.1.1. Зберегти наявні пам'ятки природи, збільшити мережу об'єктів природно-заповідного фонду 2.2.1. Створити в громаді систему загального моніторингу стану природного середовища 2.2.4. Створити та налагодити систему роздільного збору, вивезення та утилізації побутового сміття та промислових відходів 3.1.1. Стимулювати та підтримувати ініціативи з благоустрою населених пунктів та здійснювати власні 3.3.2. Забезпечити умови для гарантування цивільного захисту мешканців громади 4.3.2. Підтримати запровадження соціально-відповідальних ініціатив бізнесу
Погіршення здоров'я населення	Звуження доступу до якісних медичних послуг	Сільські території громади	1.4.3. Провести термосанацію приміщень установ бюджетної сфери селищної ради 3.1.2. Проводити реконструкцію та ремонт доріг місцевого значення, а також супутньої інфраструктури 3.1.3. Організувати сполучення громадським транспортом сіл громади із селищем Ємільчине 4.3.3. Підтримати ініціативи, спрямовані на забезпечення гендерної рівності та інтересів вразливих категорій мешканців 4.3.4. Забезпечити умови для якісного надання послуг із охорони здоров'я, соціальних послуг, та адміністративних послуг
	Відсутність централізованого водопостачання, незадовільна якість води у громадських колодязях	Території, не забезпечені централізованими мережами водопостачання	2.1.2. Забезпечити догляд за малими річками та водоймами, ремонт комунальних меліоративних мереж 3.2.1. Забезпечити мешканців громади якісною питною водою 3.2.3. Збільшити різноманіття та розширити географію житлово-комунальних послуг, що надаються
	Низько	Територія	4.1.1. Запровадити в громаді

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Завдання, визначені Стратегією
	освіченість та громадянська активність жителів	громади	концепцію розвитку «розумні села» 4.3.2. Підтримати запровадження соціально-відповідальних ініціатив бізнесу 4.3.6. Реконструювати спортивну інфраструктуру та стимулювати мешканців до занять фізкультурою і спортом

Отже, серед найважливіших екологічних проблем Ємільчинської територіальної громади можна виділити наступні:

Забруднення повітря відбувається за рахунок викидів від пересувних та стаціонарних джерел.

Забруднення від транспорту є найбільш критичним фактором впливу на здоров'я населення оскільки вплив відбувається безпосередньо в зоні дихання людини. Цей фактор має прояв переважно на магістральних вулицях та на вулицях, що мають покриття низької якості.

Забруднення від стаціонарних джерел сконцентроване поблизу виробничих території (сmt Ємільчине, великі села) і являє собою забруднення від котелень на твердому паливі.

Забруднення поверхневих вод та забруднення підземних водоносних горизонтів зумовлене багатьма чинниками. Каналізаційні очисні споруди в сmt Ємільчине становлять собою потенційне джерело забруднення поверхневих вод в сmt Ємільчине, а локальні очисні споруди – поблизу об'єктів соціальної сфери та у густонаселених територіях.

Точками ризику можуть бути також покинуті та незатамповані свердловини та шахтні колодязі.

Окрім того, з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж водойм та водотоків повинні бути винесені в природу межі прибережних захисних смуг водойм та водотоків.

Поверхневі шари ґрунтів легко забруднюються. Великі концентрації в ґрунті різних хімічних сполук – токсикантів – згубно впливають на життєдіяльність ґрунтових організмів. При цьому втрачається здатність ґрунту до самоочищення від хвороботворних та інших небажаних мікроорганізмів та грибів, що здатні викликати важкі наслідки для людини, рослинного і тваринного світу.

Щорічно на поля території громади вносять багато мінеральних добрив та хімічних засобів боротьби зі шкідливими організмами. Циркуляція токсичних речовин, що надходять із засобами хімізації у ґрунт, воду, атмосферу згубно впливає на стан навколишнього середовища та здоров'я населення.

Поводження з твердими побутовими відходами залишається окремою проблемою санітарної очистки території громади. Відсутність ефективної системи поводження з побутовими відходами (роздільний збір, наявність розвинутої мережі приймальних пунктів вторинної сировини, переробка вторинних ресурсів) створюють передумови для утворення стихійних звалищ, що суттєво погіршує санітарно-гігієнічні умови середовища.

Ризики для здоров'я населення формуються через зазначені екологічні проблеми, зокрема:

– забруднення атмосферного повітря негативно впливає на нервову і серцево-судинну систему, викликає задуху, подразнює органи дихання, слизові оболонки, суттєво підвищує ризики виникнення хвороб органів дихання;

– забруднення водних об'єктів негативно впливає на серцево-судинну та нервову системи, органи травлення, нирки, зуби, а також підвищує ризик захворювання на вірусні, бактеріальні, паразитарні інфекції;

– неналежне поводження з відходами та їх накопичення у місцях видалення підвищує ризики появи респіраторних й онкологічних захворювань, інфекційних хвороб і виникнення алергічних реакцій.

Окремим суттєвими фактором впливу на стан здоров'я населення громади варто розглядати використання питної води з нецентралізованих джерел водопостачання, що провокує ризики інфекційних захворювань та розвитку гіпоксії через наднормативний вміст нітратів.

Прогнозні зміни:

а) якщо Стратегію не буде затверджено

Відтермінування вирішення цих проблем посилює негативні тенденції щодо захворюваності та смертності населення, знижує якість та комфортність проживання на території громади.

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів з реалізації документів державного планування досить складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки, вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, має пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів житлово-комунального господарства, так і транспорту.

У випадку відмови від прийняття Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки поступальний рух у напрямку сталого розвитку та підвищення рівня екологічної безпеки навколишнього середовища, умов життєдіяльності та здоров'я населення буде припинено.

Будуть відсутні умови для розвитку системи поводження із твердими побутовими відходами, розвитку лісового господарства, не буде правових підстав передбачати кошти бюджету на природоохоронні заходи та заходи із озеленення населених пунктів, розширення лісів та інших лісовкритих земель за межами сіл у громаді.

Зменшення уваги до природоохоронних територій та об'єктів призведе до їх занедбання, зменшиться біорізноманіття флори та фауни, а також скорочення асиміляційної спроможності біоценозів.

Незапровадження роздільного збирання твердих побутових відходів з подальшим їх переробленням та ефективним поводженням призведе до їх неконтрольованого накопичення та, як наслідок, зростання забруднення всіх компонентів навколишнього природного середовища, погіршення умов життєдіяльності та стану здоров'я населення та до утворення несанкціонованих сміттєзвалищ.

Непроведення реновації та занепад зелених зон, відмова від поліпшення санітарного та екологічного стану водних об'єктів не сприятиме адаптації населення до змін клімату.

Окрім того, якщо Стратегія не буде впроваджена, а основні цілі щодо покращення якості дорожнього покриття та дорожньої інфраструктури доріг місцевого

та регіонального значення, не будуть реалізовані, негативний вплив транспорту на атмосферне повітря і здоров'я населення буде зростати та в подальшому призведе до зниження рівня комфортності проживання.

У комплексі це призведе до зниження комфортності умов проживання у громаді й призведе до подальшого різкого скорочення чисельності населення громади.

б) якщо Стратегію буде прийнято на територіях, які ймовірно зазнають впливу:

Стратегія розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та План заходів її реалізації на 2021-2023 роки спрямовані на забезпечення комфортних і безпечних умов для життя населення всієї громади, реалізація визначених Стратегією завдань має зменшити негативний вплив на довкілля і здоров'я населення.

в) прогнозі зміни щодо територій з природоохоронним статусом

Стратегія розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки одним із завдань передбачає зберегти наявні пам'ятки природи, збільшити мережу об'єктів природно-заповідного фонду.

Планом заходів реалізації Стратегії на 2021-2023 роки передбачено виконання проекту «Створення інформаційної бази об'єктів природно-заповідного фонду Ємільчинської громади», що дозволить поширювати інформацію серед жителів та гостей громади стосовно об'єктів природно-заповідного фонду та створювати нові об'єктів з природоохоронним статусом.

4. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час їх підготовки.

Міжнародні обов'язки Україна взяла на себе, підписавши більш ніж 50 міжнародних багатосторонніх угод, які стосуються збереження та збалансованого використання біорізноманіття, серед яких:

Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована під час Всесвітньої конференції глав держав та міністрів довкілля у 1992 р. в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) й ратифікована Верховною Радою України 29 листопада 1994 р.;

Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м.Рамсар, Іран, 1971 р.);

Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.);

Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (1995 р.); Угоди про збереження кажанів в Європі (1991р.);

Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція);

Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (ратифікована Україною 29 жовтня 1996 р.);

Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Валлетта, 1992 р.);

Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Гельсінкі, 1992), що є чинною в Україні з 1 липня 1999 р. та інші.

Відповідно до Рамсарської конвенції, стороною якої є Україна, на території держави здійснюються заходи для збереження мігруючих водно-болотних птахів, шляхом виділення певних територій та надання їм охоронного статусу. На території України виділено 39 водно- болотних угіддя міжнародного значення, офіційно визнаних Рамсарською конвенцією, а ряд водно-болотних угідь є перспективними для визнання. Деякі водно-болотні угіддя погоджені розпорядженням Кабінету Міністрів України і подані на розгляд Секретаріату Рамсарської конвенції. За результатами аналізу даних матеріалів визначено, що в межах території громади вищезазначені угіддя відсутні.

Крім того, Стратегія розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та План заходів її реалізації на 2021-2023 роки орієнтовані на виконання зобов'язань у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному рівні, зокрема:

– Директивою № 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;

– Директивою № 2008/98/ЄС про відходи;

– Директивою № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики зі змінами і доповненнями, внесеними Рішенням № 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС;

– Директивою № 2009/147/ЄС про захист диких птахів;

– Директива № 92/43/ЄС про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, зі змінами і доповненнями, внесеними Директивами №№ 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003.

Основним нормативно-правовим документом, що визначає засади екологічної політики в Україні, є Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної

екологічної політики України на період до 2030 року». Метою є: досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем.

Аналіз відповідності напрямів Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки стратегічним цілям державної екологічної політики України:

Цілі Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки	Стратегічні цілі Державної екологічної політики України				
	1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління
1. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економіки	+	+	+	+	+
2. Стале природокористування, створення безпечного життєвого середовища, збереження та розвиток традиційної поліської культури	+	+	+	+	+
3. Сучасні, комфортні умов для життя, розвинута сфера послуг	+	+	+	+	+
4. Розвиток людського потенціалу та громадянської активності	+	X	+	+	+

* Примітка: + стратегічні цілі враховано у напрямках Стратегії,
X стратегічні цілі нейтральні по відношенню до напрямів Стратегії.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, встановлені на регіональному рівні, закріплені у Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року. Узгодження цілей та заходів Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки із стратегічними цілями, закріпленими у Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року наведено в розділі 1.

Стратегія розвитку Ємільчинської громади на 2021-2027 роки та План заходів її реалізації на 2021-2023 роки відповідає цілям екологічної політики, встановленим на національному та регіональному рівнях, враховує їх та пропонує комплекс заходів, які спрямовані на їх виконання.

5. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних

При реалізації заходів Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки можливі прояви негативних впливів на довкілля. З метою запобігання імовірним супутнім довго- та середньо тривалим негативним наслідкам здійснення окремих заходів, у процесі їх конкретизації, обґрунтування та проєктування, має бути проведена оцінка впливу на навколишнє середовище відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Реалізація заходів, передбачених Стратегією розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Планом заходів її реалізації на 2021-2023 роки, може супроводжуватись появою прямих та опосередкованих наслідків, як для окремих компонентів довкілля, так і сукупним впливом на природні процеси та комплекси.

Значного негативного впливу під час планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Оцінка враховує екологічні цілі, пов'язані з розвитком території, з метою забезпечення ефективного та сталого соціально-економічного розвитку та поліпшення якості життя населення. Аналіз цілей екологічної політики викладений у розділі 4. В більшій мірі оцінка зосереджується на потенційних негативних екологічних наслідках, пов'язаних із реалізацією цілей, передбачених Стратегією.

Результати оцінки представлені у вигляді матриці:

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення стану
	Так	Ймовірно	Ні	
Атмосферне повітря				
Погіршення якості атмосферного повітря		+		+
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел	+			+
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		+		+
Появу джерел неприємних запахів			+	
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+	
Водні ресурси				
Забруднення підземних водоносних горизонтів		+		+
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		+		+
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			+	
Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод			+	
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок			+	

громади				
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			+	
Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+	
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод		+		+
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+	
Будь-які негативні зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)			+	
Відходи				
Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів		+		+
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки		+		+
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки		+		+
Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+	
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			+	
Земельні ресурси і ґрунти				
Хімічне забруднення ґрунтів			+	
Поява таких загроз, як зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			+	
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			+	
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+	
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			+	
Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей		+		+

Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві		+		+
Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини		+		+
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			+	
Населення та інфраструктура				
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей		+		+
Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги		+		+
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			+	+
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків			+	+
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі		+		+
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території			+	
Екологічне управління та моніторинг				
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	
Погіршення екологічного моніторингу			+	
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+	

Проведені аналізи виявили потенціал для позитивного впливу Стратегії на навколишнє середовище та здоров'я населення. Проте, існує ризик ймовірного негативного впливу від деяких заходів Стратегії, але на короткочасний період для покращення ситуації в майбутньому.

Погіршення якості атмосферного повітря. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань: 1.2.1. Сприяти розвитку сфери послуг біля державних доріг, 3.1.2. Проводити реконструкцію та ремонт доріг місцевого значення, а також супутньої інфраструктури, 3.1.3. Організувати сполучення громадським транспортом сіл громади із селищем Ємільчине. Негативний вплив пом'якшиться застосуванням більш сучасної техніки.

Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел. Такий вплив існуватиме, особливо при реалізації завдань: 1.1.3. Розвивати комунальну

інфраструктуру, що необхідна для розвитку лісового господарства, 1.2.1. Сприяти розвитку сфери послуг біля державних доріг, 1.3.2. Запровадити на засадах державно-приватного партнерства співробітництво між селищною радою й приватними юридичними особами, зацікавленими у розробці надр громади», 4.3.5. Модернізувати заклади культури. Після успішного виконання завдань зростатиме кількість об'єктів, які матимуть викиди в атмосферне повітря від роботи систем опалення. Негативний вплив пом'якшиться застосуванням більш сучасних технологій спалювання палива.

Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань, в ході яких зростатиме кількість автомобільної та ватотракторної техніки та механізмів, які працюватимуть: 1.1.3. Розвивати комунальну інфраструктуру, що необхідна для розвитку лісового господарства, 1.2.1. Сприяти розвитку сфери послуг біля державних доріг, 1.2.3. Стимулювати створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, інших форм об'єднання дрібних товаровиробників, 1.3.2. Запровадити на засадах державно-приватного партнерства співробітництво між селищною радою й приватними юридичними особами, зацікавленими у розробці надр громади, 2.1.2. Забезпечити догляд за малими річками та водоймами, ремонт комунальних меліоративних мереж, 2.2.4. Створити та налагодити систему роздільного збору, вивезення та утилізації побутового сміття та промислових відходів, 3.1.2. Провести реконструкцію та ремонт доріг місцевого значення, а також супутньої інфраструктури, 3.1.3. Організувати сполучення громадським транспортом сіл громади із селищем Ємільчине, 3.2.3. Збільшити різноманіття та розширити географію житлово-комунальних послуг, що надаються, 3.4.3. Підтримати розвиток сільського та сільського зеленого туризму. Негативний вплив пом'якшиться застосуванням більш сучасної техніки.

Забруднення підземних водоносних горизонтів, збільшення обсягів скидів у поверхневі води та збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань, в ході яких зростатиме водоспоживання та кількість вод, що скидаються у навколишнє середовище: 1.2.1. Сприяти розвитку сфери послуг біля державних доріг, 1.3.2. Запровадити на засадах державно-приватного партнерства співробітництво між селищною радою й приватними юридичними особами, зацікавленими у розробці надр громади, 3.2.3. Збільшити різноманіття та розширити географію житлово-комунальних послуг, що надаються, 3.4.3. Підтримати розвиток сільського та сільського зеленого туризму, 4.3.1. Покращити умови надання послуг із дошкільної та загальної середньої освіти та запровадити нові курси, що готують учнів до успішного працевлаштування. Негативний вплив пом'якшиться застосуванням сучасних систем підготовки та очищення води до споживання та надійних систем очищення стічних вод.

Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів, збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки та збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань, пов'язаних із зростанням добробуту людей (відповідно із зростанням кількості ТПВ), збільшенням лісопереробки, збільшенням кількості техніки та механізмів які застосовуються на виробництві та у сфері послуг, розробці надр та їх промисловій переробці. Негативний вплив пом'якшиться впровадженням сучасних систем поводження із відходами та контролем за їх застосуванням.

Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей та будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань, пов'язаних із розвитком лісового господарства (особливо – лісопереробки), розробки надр, інтенсивного агровиробництва, що

супроводжуються розширенням земель, які залучаються у виробництво, особливо – поблизу об'єктів рекреації (ставки, струмки, садки тощо) чи об'єктів археологічної спадщини. Негативний вплив пом'якшиться виділенням земельних ділянок під об'єктами рекреації та історико-культурної спадщини, контролем за належним використанням земель.

Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань, пов'язаних із розвитком лісового господарства (особливо – лісопереробки), розробки надр, інтенсивного агровиробництва, що супроводжуються довготривалим та інтенсивним застосуванням великої кількості техніки, механізмів, хімічних засобів, вибухових речовин, шумовим забрудненням тощо. Негативний вплив пом'якшиться організацією належного контролю зі сторони екологічної інспекції, місцевого самоврядування, громадськості.

Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань, пов'язаних із розвитком виробництва, в тому числі застосуванні хімічних засобів (добрив, засобів захисту рослин, лакофарбувальних матеріалів, розчинників, небезпечних технологічних рідин тощо), небезпечних машин та обладнання, а також із розвитком туризму в частині поширення небезпечних інфекцій. Негативний вплив пом'якшиться організацією відповідно навчання персоналу, застосування натуральних та екологічно безпечних матеріалів, засобів індивідуального та колективного захисту, дотримання санітарно-епідеміологічних обмежень.

Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань, пов'язаних із розвитком централізованого водопостачання, водовідведення, поводження із ТПВ у більшості сіл громади. Розвиток послуг у сфері ЖКГ потребуватиме дозволів на водокористування, зростатиме плата за забруднення навколишнього середовища тощо. Негативний вплив пом'якшиться зростанням якості умов проживання у селах громади.

Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі. Такий вплив ймовірний при реалізації завдань, пов'язаних із розвитком приватного підприємництва, зеленого та зеленого сільського туризму, коли теперішній стан сільського житла не задовольнятиме потреб. Ймовірно виникатимуть складнощі із р

озробленням містобудівної документації, земельної документації, дотримання при будівництві житлових об'єктів санітарних та протипожежних вимог тощо. Негативний вплив пом'якшиться роз'ясненням вимог законодавства у сфері містобудування та будівництва, методичній допомозі власникам домоволодінь у вирішенні проблем, та зростанням якості умов проживання у селах громади.

Раозм з тим, ряд негативних екологічних наслідків малоімовірні або неможливі, завдання Стратегії, при їх комплексному виконанні, дозволять цього повністю уникнути.

Наприклад, реконструкція вулиць та влаштування вуличного озеленення знизить потенційний шкідливий вплив на стан повітря та акустичне навантаження в межах сільських територій.

Стратегія передбачає ряд завдань суто екологічного спрямування: 11.3. Розвивати комунальну інфраструктуру, що необхідна для розвитку лісового господарства, 2.1.1. Зберегти наявні пам'ятки природи, збільшити мережу об'єктів природно-заповідного фонду, 2.1.2. Забезпечити догляд за малими річками та водоймами, ремонт комунальних меліоративних мереж, 2.2.1. Створити в громаді систему загального моніторингу стану природного середовища, 2.2.3. Впровадити сучасні методи утримання зелених насаджень, 2.2.4. Створити та налагодити систему роздільного збору, вивезення та утилізації побутового сміття та

промислових відходів, 3.1.1. Стимулювати та підтримувати ініціативи з благоустрою населених пунктів та здійснювати власні.

Поліпшення соціально-економічних умов, таких як подальший розвиток економіки громади, створення нових робочих місць, матиме позитивний вплив на емоційно-психічний стан людини.

Забезпечення населення житлом та об'єктами громадського призначення, в тому числі об'єктами освіти, спорту та охорони здоров'я; створення зелених зон загального користування, ландшафтно-рекреаційних зон, організація зон відпочинку дозволить підвищити якість дозвілля та соціального забезпечення населення, матиме позитивний вплив на здоров'я населення.

Окремим важливим питанням в сфері охорони здоров'я, на вирішення якого спрямовані завдання Стратегії та Плану, є забезпечення населення громади якісною питною водою.

У Стратегії приділяється увага моніторингу стану довкілля та освітньо-екологічним кампаніям екологічного спрямування, а саме щодо шкідливості спалювання зеленої маси та корисності компостування, збереженню водних ресурсів, біорізноманіття та рекреаційних зон.

Виконання всіх вищезазначених заходів сприятиме адаптації до змін клімату. Стратегія та План передбачає виконання заходів, реалізація яких сприятиме формуванню сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату за рахунок водозбереження, забезпечення комфортних зон (тінь, вода, контрольована температура та вологість), запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, збільшення території лісів, відновлення степових, лучних, водно-болотних та інших антропогенно змінених природних ландшафтів, створення і відновлення сіножатей та пасовищ.

Реалізація Стратегії та Плану передбачає позитивний кумулятивний вплив на стан навколишнього природного середовища. Проте, як згадувалось вище, існує ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до деяких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними.

У разі реалізації запланованих заходів Стратегії можна очікувати позитивного кумулятивного і синергійного ефектів покращання стану довкілля і здоров'я населення у середньо- і довгостроковій перспективі.

Отже, реалізація Стратегії та Плану не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох оперативних цілей Стратегії може призвести до покращення екологічної ситуації в громаді.

6. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану її реалізації на 2021-2023 роки та покращення стану довкілля в громаді

Під час виконання запланованих Стратегією заходів можливе виникнення деяких негативних наслідків у вигляді короткочасного впливу.

Поява таких наслідків переважно пов'язана зі здійсненням робіт з реконструкції та будівництва.

Для зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Стратегії та Плану реалізовуватимуться наступні заходи:

- підвищення кваліфікації і розвиток професійних компетенцій представників організацій громадянського суспільства у сфері охорони довкілля; розроблення, розширення і впровадження нових форм залучення громадськості до процесу формування і реалізації місцевої політики, у тому числі екологічної;

- залучення представників бізнесу до реалізації місцевих екологічних програм, проєктів;

- проведення інформаційно-оздоровчих заходів щодо популяризації активного способу життя, формування відповідального ставлення до навколишнього середовища та власного здоров'я;

- створення нових об'єктів зеленого агротуризму;

- енергомодернізація мережі громадських закладів;

- забезпечення прозорості ринку землі, дозвільних і погоджувальних процедур;

- розроблення містобудівної документації та забезпечення її публічності (у тому числі екологічних розділів – Звітів про стратегічну екологічну оцінку);

- будівництво, реконструкція і ремонт автомобільних доріг виключно за умови комплексного обґрунтування екологічних і соціальних переваг обраного варіанту будівництва;

- захист джерел питного водопостачання від шкідливого впливу, формування зон санітарної охорони навколо джерел водопостачання;

- розроблення та впровадження інноваційних проєктів з використання альтернативних джерел енергії;

- впровадження новітніх технологій та обладнання зі збирання, сортування, транспортування, переробки і утилізації ТПВ; створення сприятливих умов для розвитку бізнесу у сфері поводження з побутовими відходами;

- розроблення проєктів землеустрою з організації та встановлення в натурі меж територій природно-заповідного фонду, водоохоронних зон та прибережних захисних смуг;

- розроблення та впровадження системи моніторингу складових довкілля на території громади наданих від суб'єктів моніторингу та інших відомств.

- здійснення спеціальних природоохоронних заходів щодо збереження біотичного і ландшафтного різноманіття на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;

- здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, на плановану діяльність, яка потребує оцінки впливу на довкілля.

На всіх етапах реалізації Стратегії заплановані рішення будуть здійснюватися у відповідності до норм і правил охорони навколишнього середовища і вимог екологічної безпеки, в тому числі згідно з вимогами Водного кодексу України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України».

7. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася СЕО, у тому числі будь-які ускладнення.

У контексті СЕО Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки були розглянуті такі альтернативи та їх вплив на навколишнє середовище:

Альтернатива 1: «нульовий сценарій», тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку не затвердження Стратегії;

Альтернатива 2: розроблення декількох галузевих секторальних стратегій розвитку Ємільчинської селищної територіальної громади.

1. У варіанті «нульової альтернативи» розглядалася ситуація гіпотетичного сценарію, за яким проєкт Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки не затверджується. Цей сценарій можна розуміти як продовження поточних (в тому числі несприятливих) екологічних тенденцій, наведених у розділах 2, 3 та 4 цього Звіту.

За результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію «нульової альтернативи» подальший сталий розвиток території є сумнівним, а зазначена альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання природних, матеріальних та фінансових ресурсів, погіршення екологічної ситуації в цілому.

2. Розроблення декількох галузевих секторальних стратегій (у сфері транспорту, охорони навколишнього природного середовища, інноваційній сфері, розвитку агропромисловості тощо) розвитку Ємільчинської територіальної громади сприяло б вирішенню окремих галузевих проблем, але значно зменшило б позитивний ефект для громади, який створює розробка Стратегії.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення

Зміст звіту про СЕО визначався змістом та характером пропозицій, сформованих у ході розроблення Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки з урахуванням сучасних знань і методів оцінювання.

З огляду на стратегічний характер такого виду документа державного планування, ключове значення у виконанні СЕО проєкту такого документу мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування. Відповідність пропозицій проєкту загальним цілям охорони довкілля та забезпечення безпечного для здоров'я населення середовища існування дозволило встановити застосування цільового аналізу при проведенні СЕО.

Також проведено аналіз та оцінку ймовірних наслідків виконання цілей, як на окремі компоненти довкілля (ґрунти, поверхневі та підземні водні ресурси, атмосферне повітря, рослинний і тваринний світ), так і на комплексні умови території – стан довкілля, збереження біорізноманіття, раціональність використання наявних ресурсів, розвиток природних процесів, а також вплив на здоров'я населення.

Оцінка кумулятивних ефектів дозволила оцінити як сукупний (кумулятивний), так і накладений (синергічний) вплив минулих, поточних та проєктних чинників.

Для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів, та метод екстраполяції, оскільки цей метод полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території (в нашому випадку Житомирської області) чи

процесу в майбутнє та на менші території (в нашому випадку Ємільчинської територіальної громади) і ґрунтується на вивченні кількісних і якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки, з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку.

При цьому здійснювалось:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу цілей на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Окрім того, були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на національному та регіональному рівні.

Особливе значення для аналізу та моделювання просторового розвитку відіграють геопросторові дані, тобто дані з чіткою географічною прив'язкою. Більшість таких даних є застарілими та зберігаються у паперовому форматі, що унеможлиблює їх застосування для виконання поточного аналізу та прогнозування розвитку громади. Це стосується як інформації щодо природних умов та ресурсів, розвитку небезпечних природних процесів, так і структури землекористування та територій зі встановленим режимом використання (природоохоронні території, зони та округи санітарної охорони, охоронні зони, санітарно-захисні зони тощо).

Таким чином, скорочений обсяг статистичних показників та невпорядкованість і застарілість геопросторових даних значно обмежили можливість аналізу просторового розвитку регіону, і відповідно – звузили можливості стратегічного моделювання їх просторового розвитку.

В процесі здійснення СЕО виникло ряд ускладнень, які неможливо усунути на території громади. Це в першу чергу відсутність статистичних даних в розрізі громади.

8. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії розвитку Ємільчинської громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, розроблені відповідно до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року №1272 з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади у процесі проведення стратегічної екологічної оцінки

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
- виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Впливи виконання документа державного планування на довкілля, у тому числі на здоров'я населення можуть бути виявлені в результаті моніторингу реалізації цілей документу державного планування, які мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про стан довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Стратегії;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Стратегія виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов реалізації Стратегії.

Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги необхідно планується проведення лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту.

Для цього доцільним є налагодження в громаді системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунт, фізичні фактори впливу) в межах житлової, промислової та рекреаційної зон:

Оперативна ціль	Індикатори
2.1. Збереження природного різноманіття та розвиток мережі об'єктів природно-заповідного фонду	<ul style="list-style-type: none"> - кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площа земель територій та об'єктів природно-охоронного фонду, їх частка у загальній площі території; - кількість відремонтованих меліоративних споруд; - площа водойм, де відбулася санація;
2.2. Рівновага між природними ресурсами громади та життєвими потребами людей	<ul style="list-style-type: none"> - площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель та земель, на яких проводяться заходи з консервації; - площа орних земель у загальній площі території; - площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей та пасовищ) та їх частка у загальній площі території; - вміст гумусу у ґрунтах сільськогосподарських угідь - діюча в громаді система загального моніторингу стану довкілля; - діючий комплексний план просторового розвитку території громади; - відсоток ТВП, що збирається роздільно; - питома вага твердих побутових відходів, які переробляються
2.3. Збереження і розвиток історико-культурної спадщини Полісся	<ul style="list-style-type: none"> - кількість інтерактивних музеїв, що діють на теренах громади; - щорічна кількість учасників фестивалів, інших активностей, спрямованих на підтримку традиційної культури Полісся; - кількість потенційно популярних об'єктів історико-культурної спадщини та територій навколо них, де здійснено реновацію
3.1. Чисті та доглянуті села із якісними дорогами	<ul style="list-style-type: none"> - площа культурних зелених насаджень у селах громади; - довжина (в км) капітально відремонтованих доріг на території громади; - довжина нових та відремонтованих тротуарів; - кількість населених пунктів громади, охоплених регулярним транспортним сполученням;
3.2. Модернізація інфраструктури житлово-комунального господарства	<ul style="list-style-type: none"> - довжина відремонтованих водопровідних мереж; - показники якості питної води; - кількість домогосподарств, забезпечених централізованим водопостачанням (в тому числі в розрізі кількості жінок та чоловіків, які в них проживають); - встановлена потужність світлодіодних ламп для вуличного освітлення; - кількість жителів громади, охопленим наданням житлово-комунальних послуг;
3.3. Безпечне довкілля та громадська безпека	<ul style="list-style-type: none"> - кількість населених пунктів громади, що охоплені системою відеоспостереження «Безпечна громада»; - діючі добровільні пожежні команди; - кількість правопорушень у сфері екології, що здійснюється на теренах громади протягом року;

Оперативна ціль	Індикатори
3.4. Привабливий туристичний простір та розвинуті послуги	<ul style="list-style-type: none"> - кількість новостворених робочих місць у туристичній галузі; - відсоток надходжень до бюджету селищної ради, що пов'язані з діяльністю в галузі туризму; - кількість діючих на теренах громади садиб зеленого туризму; - кількість місць у готелях, хостелах, мотелях тощо; - кількість туристів, які відвідали громаду протягом року;
4.3. Розвиток сфер освіти, культури, охорони здоров'я, фізкультури та спорту	<ul style="list-style-type: none"> - кількість проєктів, реалізованих за допомогою та за ініціативою громадських організацій; - діючий на теренах громади молодіжний центр; - відсоток дітей, охоплених позашкільцями, в тому числі дівчат та хлопців; - кількість модернізованих закладів освіти; - кількість нових та відремонтованих об'єктів сфери охорони здоров'я; - відсоток оснащення медичних закладів обладнанням від нормативів; - відсоток забезпеченості медичним персоналом від потреб; - щорічна кількість відвідувачів закладів культури; - кількість об'єктів гуманітарно-соціальної сфери, пристосованих для старших осіб та осіб з особливими потребами обладнаних із дотриманням вимог щодо доступності та безбар'єрності середовища; - кількість діючих спортивних комплексів; - обсяги коштів, що вкладаються в інфраструктуру масового спорту; - відсоток мешканців громади, які залучені до масового спорту; - рівень задоволеності мешканців громади своїм життям у ній, в т.ч. серед жінок та серед чоловіків.

У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових довілля необхідно здійснювати аналіз захворюваності населення громади з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані.

Вплив реалізації Стратегії на зміну клімату не прогнозується. Але буде проводитися аналіз індикаторів, використання яких дає змогу орієнтовно визначити наслідки від кліматичних змін та дозволять розробити заходи по адаптації до змін клімату в наступний етап реалізації Стратегії. Це індикатори по вразливості території до теплового навантаження та стихійних гідрометеорологічних явищ: середньорічна температура, мінімальна та максимальна температура, річна кількість опадів, середня швидкість вітру, відносна вологість, атмосферний тиск, тенденція змін клімату, повторюваність стихійних метеорологічних явищ. Також будуть враховуватися індикатори по вразливості зелених зон населених пунктів: поява інвазивних видів у межах зелених зон, зміщення вегетаційного періоду, площа зелених насаджень на одного жителя, видове різноманіття рослин та тварин.

Здійснення моніторингу впливів виконання документа державного планування на довкілля, у тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з

веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на комфортність проживання населення, і обґрунтувати необхідні заходи по їх усуненню.

Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Стратегії буде здійснюватися Ємільчинською селищною радою, яка визначатиме періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Моніторинг здійснюватиметься щороку. Його результати оприлюднюватимуться на офіційному веб-сайті Ємільчинської селищної ради один раз на рік протягом строку дії документа державного планування та через рік після закінчення такого строку.

У разі коли під час здійснення моніторингу буде виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, буде вжито заходи для їх усунення. Також буде внесено зміни до документа з метою усунення негативних наслідків та проведено їх стратегічну екологічну оцінку.

9. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності).

Оскільки наслідки виконання Стратегії розвитку Ємільчинської територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки не поширюватимуться на території за межами України та не матимуть впливу на довкілля суміжних країн, то ймовірні транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі, для здоров'я населення внаслідок реалізації відсутні.

10. Резюме інформації, передбаченої пунктами 2-9 цього звіту

Стратегія розвитку Ємільчинської громади на 2021-2027 роки та План заходів її реалізації на 2021-2023 роки є основним документом для реалізації соціально-економічного розвитку громади на найближчі кілька років. Очікується, що реалізація основних положень Стратегії та Плану дасть можливість створити реальні умови для піднесення життєвого рівня населення, вирішення соціальних проблем на основі росту економіки, підвищення ефективності роботи господарського комплексу шляхом структурних перетворень, використання наявних природних, мінерально-сировинних, трудових, матеріальних, фінансових ресурсів, забезпечення екологічної та техногенної безпеки.

Стратегія узгоджується зі Стратегією розвитку Житомирської області на 2021-2027 роки, Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2027 року, Положеннями Національної доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» та діючими короткостроковими та середньостроковими галузевими регіональними програмами.

Природно-географічні умови території Курненської громади та основні кліматичні процеси сприятливі для формуванню різних видів діяльності, що забезпечує соціально-економічний розвиток громади (агровиробництво, комунальна сфера, рекреаційна діяльність, сфера послуг, екологічний туризм).

Дослідження стану атмосферного повітря дозволяють констатувати його як «чисте, незабруднене», що є сприятливим для організації рекреаційної і туристичної діяльності, розбудови сфери короткотривалого і довготривалого відпочинку та відповідної інфраструктури для забезпечення даних видів діяльності.

Зафіксоване перевищення вмісту нітратів у поверхневих водах, які використовуються для водопостачання, (зразки з громадських колодязів) вказує на необхідність здійснення контролю якості води в громадських колодязях та в перспективі розвиток централізованого водозабезпечення на території громади.

Водойми на території громади зазнають значного антропогенного навантаження шляхом впливу поверхневого стоку, скидів та порушень водного законодавства. Слід звернути увагу на проведення заходів щодо охорони водоохоронних зон і бережних захисних смуг водних об'єктів; дотримання особливого режиму використання земель на ділянках витоків річок та в межах населених пунктів.

Стан ґрунтів в межах орендованих земель агровиробників потребує контролю та проведення комплексних досліджень, з відповідними подальшими рекомендаціями і обговореннями. Слід заохочувати проведення аналізів ґрунтів в межах присадибних ділянок та городів громадян для збалансованого внесення органічних і мінеральних добрив з метою одержання екологічно чистої або органічної сільгосппродукції.

Незначні площі збережених природних екосистем на фоні трансформованих агроекосистем, потребують розширення та відновлення за рахунок заліснення та рекультивациі окремих ділянок. З метою збереження існуючого біорізноманіття території досліджень, слід звернути увагу на моніторинг рідкісних видів, карантинних і адвентивних видів біоти.

Для покращення загального екологічного стану території та протидії кліматичним змінам слід розглядати можливість створення в межах земель громадського користування територій кліматичних насаджень, збільшення площ захисних лісових насаджень, подальше створення полезахисних лісових смуг та залуження земель.

Збереження природних ландшафтів на ділянках, що мають історико-культурну та рекреаційну цінність має бути важливим компонентом діяльності громади, розробка проектних документів щодо збереження і реконструкції паркових територій, з урахуванням їх природоохоронного статусу, зокрема створення ботанічних пам'яток природи місцевого значення.

При реконструкції паркових територій громади, слід звернути увагу на наступне: встановити інформаційні природоохоронні знаки на основних входах до паркових територій, розробити проекти їх реконструкції і поновлення, проекти винесення меж цих об'єктів у натуру, розробити відповідні екскурсійні і прогулянкові маршрути, створити якісні інформаційні буклети цих маршрутів для туристів і відвідувачів.

Запобігання загрозам біорізноманіттю, шляхом контролю з боку місцевого самоврядування та відповідальної поведінки членів громади щодо прямої і непрямой діяльності і впливів на довкілля; врахування сучасних процесів кліматичних змін та змін водних режимів; розуміння загальних змін параметрів середовища на сучасному етапі; а також комунікації з агровиробниками щодо сільськогосподарських монокультур та розробка заходів, що упереджують або запобігають виснажливому лісогосподарюванню.

Розуміння довкілля, важливості його компонентів та існуючих екологічних проблем пов'язано з підвищенням екологічної свідомості членів громади, а формування ієрархічної системи формальної (садочок-заклад середньої освіти) і неформальної екологічної освіти, організації природоохоронних акцій і заходів з благоустрою забезпечить можливість більш раціонального використання природно-ресурсного і економічного потенціалу території, а також сприятиме перебудові діяльності на території громади на засадах збалансованого розвитку

Серед важливих екологічних проблем громади, в тому числі тих, що мають ризики впливу на здоров'я населення, можна виділити наступні:

- викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами;
- скид поверхневого стоку, що формується на території громади без очистки та недостатня якість очищення стічних вод на каналізаційних очисних спорудах;
- відсутність централізованого водопостачання у переважній більшості сіл громади, незадовільна якість води у локальних системах водопостачання;
- відсутність винесених в натуру меж прибережних захисних смуг водоєм та водотоків в межах громади;
- відсутність ефективної системи поводження з твердими побутовими відходами, наявність на території громади сміттєзвалищ твердих побутових відходів та несанкціонованих звалищ;
- біологічне та хімічне забруднення ґрунтів.

В процесі виконання СЕО був проведений аналіз низки документів міжнародного, державного, регіонального та місцевого рівня, що містять зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативного впливу на здоров'я населення. Також були розглянуті документи, що містять екологічні цілі та завдання у сфері охорони здоров'я. Результати аналізу цілей та завдань екологічної політики, визначених у вищезазначених документах, показали значну ступінь відповідності цілям, які визначені в Стратегії.

Для досягнення цілей екологічної політики, встановлених на національному та місцевому рівнях, запропоновано ряд заходів для пом'якшення виявлених потенційних негативних наслідків для навколишнього середовища та здоров'я населення, що випливають з реалізації Стратегії.

У контексті СЕО Стратегії розвитку Ємільчинської громади на 2021-2027 роки та Плану заходів її реалізації на 2021-2023 роки були прийняті наступні перспективи для вивчення наявних альтернатив та їх впливу на навколишнє середовище:

Альтернатива 1: «нульовий сценарій», тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження Стратегії та Плану;

Альтернатива 2: розроблення декількох галузевих секторальних стратегій розвитку Ємільчинської територіальної громади.

За результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію «нульової альтернативи» подальший сталий розвиток території є сумнівним, а зазначена

альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання природних, матеріальних та фінансових ресурсів, погіршення екологічної ситуації в цілому.

Обрання Альтернативи 2 сприяло б вирішенню окремих галузевих проблем, але значно зменшило кумулятивний ефект, який створює розробка Стратегії розвитку Ємільчинської громади.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Стратегії та Плану є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме виконання документів. Необхідно передбачити регулярність збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку у майбутньому.

Зважаючи на географічне положення території Ємільчинської громади реалізація Стратегії не матиме транскордонного впливу на елементи довкілля, тому відсутня потреба в оцінці транскордонних наслідків.

11. Список використаних джерел

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року №2697-VIII.
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року №1264-XII
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року №2059-VIII
4. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 року №2354-VIII
5. Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».
6. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року №695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки».
7. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296
8. Стратегія розвитку Житомирської області на період до 2027 року, затверджена рішенням Житомирської обласної ради від 18.12.2019 №1722
9. Управління екології та природних ресурсів Житомирської облдержадміністрації. Офіційний сайт. <https://www.ecology.zt.gov.ua/>
10. Головне управління статистики у Житомирській області. Офіційний сайт. <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>
11. Публічна кадастрова карта України, електронний ресурс. <https://map.land.gov.ua/>
12. Інтерактивна мапа виявлених місць стихійних сміттєзвалищ, електронний ресурс. <https://ecomapa.gov.ua/>
13. Екологічний паспорт Житомирської області за 2020 рік, електронний ресурс. https://www.ecology.zt.gov.ua/Ekopasport_2021.pdf
14. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Житомирської області у 2020 році, електронний ресурс. <https://www.ecology.zt.gov.ua/Regionalna%20dopovidj%202021.pdf>
15. Природа України, електронний ресурс. <https://nature.land.kiev.ua/>
16. Звіт за результатами проведення дослідження основних груп фауни та флори на території планованої діяльності ВЕС на території Житомирської області. Олександр Федун, Національний університет «Чернігівський колегіум ім. Т.Г.Шевченка», Віталій Кавурка, Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузена, Геннадій Лисенко, Ніжинський державний університетт ім. М.Гоголя. Group of Companies MCL? Київ, 2019.